

PRITARTA
Jonavos rajono savivaldybės mero
2025 m. liepos 7 d.
potvarkiu Nr. 1B-486

PATVIRTINTA
Jonavos vaikų lopšelio-darželio
„Pakalnutė“ direktoriaus
2025 m. liepos 10 d.
įsakymu Nr. 1V-35

JONAVOS VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „PAKALNUTĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Pavadinimas: Jonavos vaikų lopšelis-darželis „Pakalnutė“.

Teisinė forma: savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Kodas: 190313451

Grupė: ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Adresas: Stanislovo Ilgūno g. 2, Jonava; LT-55148

Tipas: lopšelis-darželis

Tel. nr.: +37034952053

El. paštas: info@pakalnute.lt

Internetinė svetainė: <https://www.pakalnute.lt/>

Jonavos vaikų lopšelis-darželis „Pakalnutė“ (toliau – lopšelis-darželis) – nuolat tobulėjanti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaiga, puoselėjanti tradicijas, praturtindama jas naujomis, kurianti glaudų bendruomenės santykį, palaikanti aukštus ugdymo kokybės standartus. Tai įstaiga, siekianti užtikrinti kiekvieno vaiko visapusišką ir harmoningą raidą, sudaryti sąlygas formuotis kūrybingai, pasaulietiškai, atsakingai, empatiškai aplinkai, pasirengusiai ateičiai asmenybei. Mūsų tikslas – užtikrinti vaikams galimybę augti ir ugdytis jiems priimtinausiu būdu ir tempu, kuriant kontekstus, žadinančius vaikų smalsumą, norą tyrinėti, skatinančius spontanišką vaikų ugdymąsi, kūrybišką vaikų ir mokytojų sąveiką. Lopšelyje-darželyje yra ugdomi vaikai nuo 1,5 iki 6/7 metų

amžiaus. Vaikams, patiriantiems ugdymosi sunkumų, teikiama psichologo, socialinio pedagogo, logopedo, mokinio padėjėjų pagalba. Jonavos vaikų lopšelio-darželio „Pakalnūtė“ ikimokyklinio ugdymo programos (toliau - Programa) turinys grindžiamas Ikimokyklinio ugdymo gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142, pateiktu požiūriu į vaiką ir vaikystę, vaiko raidą, poreikius, ugdymo(si) būdus. Programos paskirtis – padėti kurti visiems vaikams prieinamą, įtraukią ir individualius poreikius atliepiančią ugdymo(si) sistemą, skatinančią jų visapusišką raidą.

Lopšelio-darželio Programa grindžiama kognityvinio konstruktyvizmo (*Jean Piaget*), socialinio konstruktyvizmo (*Lev Semyonovich Vygotsky*) ir humanistinės pedagogikos teorine prieiga bei holistiniu požiūriu į vaiko ugdymą. Holistinio požiūrio į vaikų ugdymą esmė yra harmoningas visų vaiko asmenybės sričių (intelektinės, emocinės, socialinės, fizinės ir dvasinės) lavinimas. Lopšelyje-darželyje ugdymas yra grindžiamas idėja, kad vaiko ugdymas neturėtų apsiriboti vien akademinėmis žiniomis – svarbu skatinti jo kūrybiškumą, saviraišką, emocinį intelektą, socialinius įgūdžius ir ryšį su aplinka.

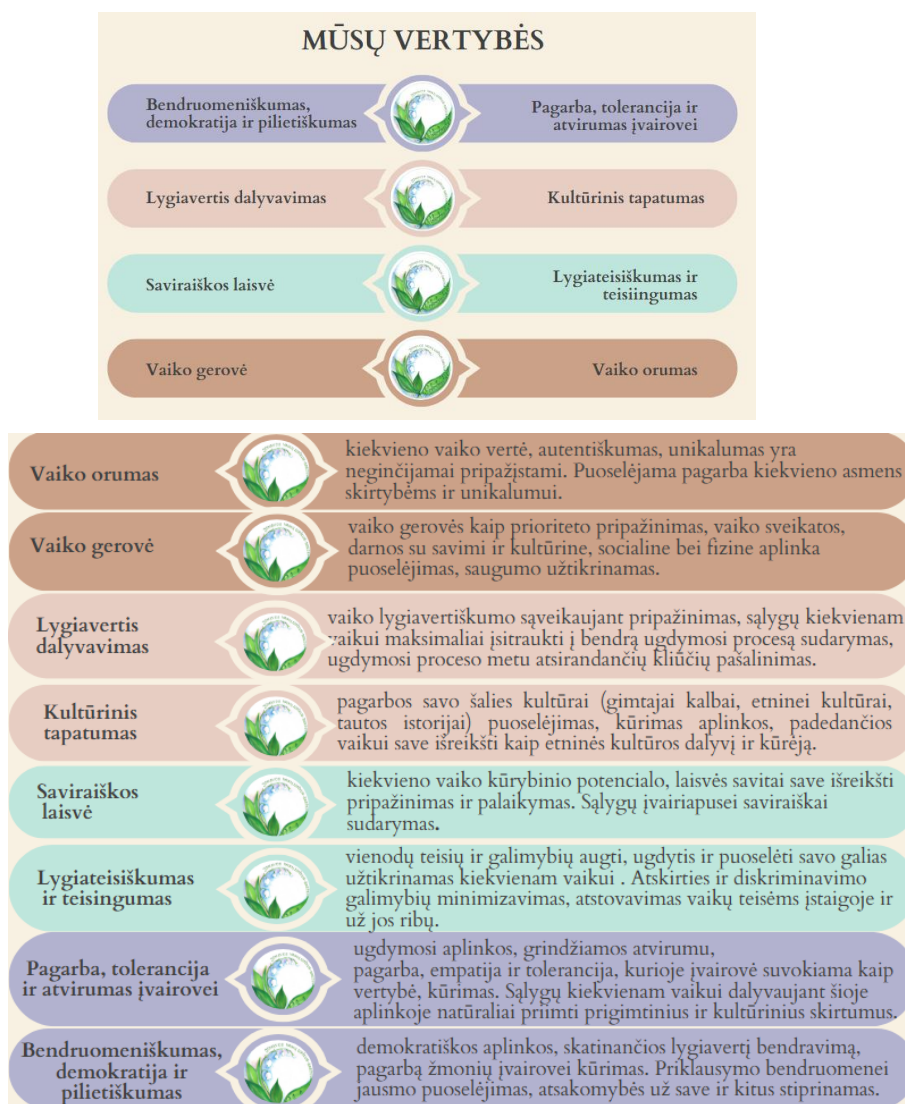
Anot J. Piaget, vaikai aktyviai konstruoja žinias pereidami per skirtingus pažintinės (kognityvinės) raidos etapus, remdamiesi asmenine patirtimi ir sąveika su aplinka. J. Piaget teorijoje akcentuojama, kad vaikai mokosi per aktyvią sąveiką su aplinka, eksperimentuodami ir tyrinėdami įvairias medžiagas ir objektus. L. S. Vygotsky teigė, kad mokymasis yra socialinis procesas, vykstantis per sąveiką su kitais žmonėmis. Anot jo, žinios konstruojamos bendradarbiaujant ir dalijantis patirtimi, todėl socialinė aplinka ir kalba yra itin svarbios ugdymuisi. Humanistinės pedagogikos teorija akcentuoja ugdymo orientavimą į vaiko individualumą, emocines ir socialines reikmes, mokytojo vaidmuo – būti mentoriumi, palaikytoju ir katalizatoriumi, padedančiu vaikui išreikšti savo potencialą ir pasiekti asmeninį tobulėjimą.

Programoje didelis dėmesys skiriamas universalaus dizaino mokymuisi (UDM) principams. Universalus dizainas mokymuisi užtikrina visų vaikų sėkmingą dalyvavimą ugdymo procese, pašalinant aplinkos barjerus ir pasitelkiant ugdymo metodų bei priemonių įvairovę. Lopšelyje-darželyje pripažįstamos vaikų ugdymosi poreikių ir asmenybių skirtybės, nuosekliai įgyvendinant esmines ugdymo(si) proceso organizavimo kryptis yra siekiama visavertės įtraukties. Vadovaujantis universalaus dizaino mokymuisi principais laikomasi nuostatos, kad vaikų įvairovė yra natūrali ir nuspėjama, mokymosi kliūtys yra ugdymo aplinkoje. Mokytojai, specialistai ir lopšelio-darželio vadovai kuria bebarjerę ugdymo aplinką, ugdymo (si) procesas turtinamas inovatyviomis priemonėmis, ugdymo metodais.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą (si)

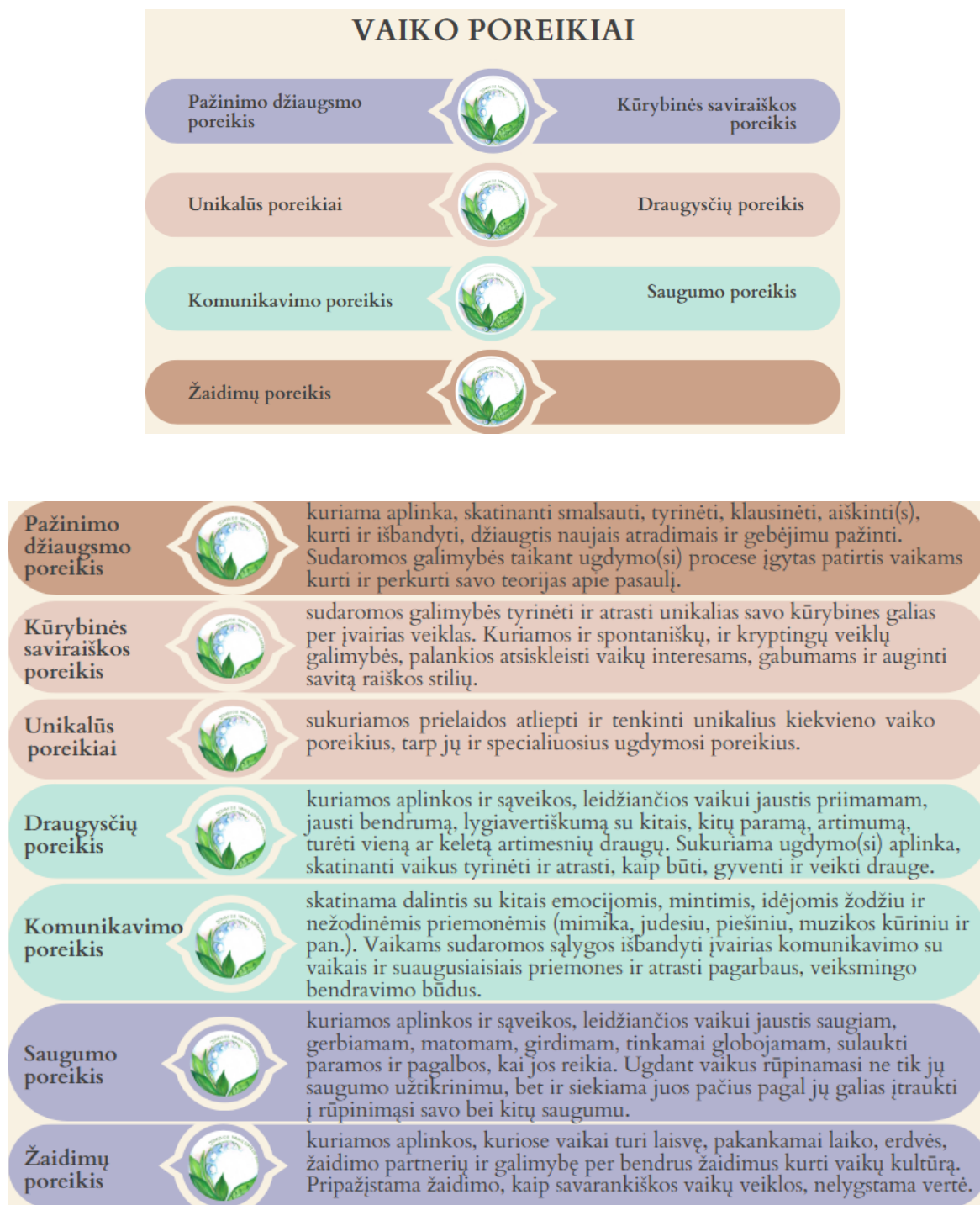
Vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) turinio kūrimo proceso dalyviai: jie įsitraukia, reaguoja, teikia pasiūlymus ir prisideda prie su jų ugdymusi susijusių sprendimų priėmimo. Vaikai ugdosi stebėdami, veikdami spontaniškai, užsikrėsdami patrauklia, malonumą teikiančia veikla ir pagal savo jėgas, poreikius bei pomėgius įsitraukdami į mokytojo organizuojamą kryptingą veiklą. Lopšelyje-darželyje mokytojas drauge su vaikais kuria demokratiškus procesus, demokratiško ugdymo(si) aplinkoje vaikai atranda ir augina autentišką lyderystę. Vaikai yra neatsiejami savo aplinkų ir veiklų vertinimo dalyviai ir, padedami mokytojo, atranda būdus, kaip savo pajautą ar nuomonę išreikšti ir parodyti kitiems.

Programa grindžiama pamatinėmis vertybėmis (1 pav.), kurios atspindi humanistinį požiūrį į vaiką ir jo ugdymąsi.

1 pav. Vertybės, kuriomis grindžiamas Programos turinys

Programa sukuria prielaidas užtikrinti kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą, vaiko individualių galių plėtotę, kiekvieno vaiko pažangą (2 pav.).

2 pav. Vaiko poreikiai

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Šiuolaikiniame ikimokykliniame ugdyme akcentuojama bendruomenės, šeimos ir švietimo įstaigos bendradarbiavimo svarba, siekiant kurti aplinką, ne tik palaikančią vaikų vystymąsi, bet ir įtraukiančią tėvus (globėjus) bei bendruomenės narius į ugdymo procesą. Tėvų (globėjų) įtraukimas į darželio veiklą yra esminis veiksnys, padedantis užtikrinti holistinį vaikų ugdymą. Šeima ir bendruomenė yra neatsiejamos vaikų ugdyme: jų patirtis, vertybės ir lūkesčiai turi tiesioginį poveikį vaikų raidai ir ugdymosi pasiekimams. Kūrybiškos, lanksčios ir tvarios ugdymo praktikos galimos tik esant glaudžiam bendradarbiavimui tarp tėvų, pedagogų ir vietos bendruomenės. Bendradarbiavimas su tėvais yra būtinas kuriant įtraukią ugdymo aplinką darželyje.

Pedagogai bendradarbiaudami su šeima vadovaujami šiomis nuostatomis (3 pav.):

Pagarba		kiekvienas tėvas (globėjas) – lygiavertis partneris, jo nuomonė ir indėlis ugdant vaiką yra svarbūs.
Pozityvumas		pedagogo ir tėvų (globėjų) sąveika grindžiama teigiamu tarpusavio ryšiu, konstruktyviu dialogu ir kolegialiu sprendimų priėmimu, siekiant užtikrinti vaikų ugdymosi sėkmę bei gerovę.
Nuoseklumas		ilgalaikiai ugdymo tikslai ir susitarimai yra aiškūs, jų įgyvendinimas nuoseklus ir kryptingas.
Individualizavimas		priimamas kiekvienos šeimos unikalumas, gerbiama jos kultūra, prioritetai, mąstymas, požiūris.
Konfidencialumas		asmeninė informacija apie vaiką ir šeimą yra saugoma ir naudojama tik ugdymo tikslams.
Pasitikėjimas		tarpusavio santykiai grindžiami atvirumu, sąžiningumu ir geranoriškumu.

3 pav. Bendradarbiavimo su ugdytinių šeimomis pagrindiniai principai

Lopšelyje-darželyje tėvų (globėjų) įtraukimas į vaikų ugdymą vyksta keliais būdais:

	Tėvų įtraukimas į organizuojamus renginius Skatinamas tėvų (globėjų) įsitraukimas į darželio tradicijų kūrimą ir puoselėjimą dalyvaujant šventėse, renginiuose, praturtinant juos savo idėjomis. Dalyvavimas darželio renginiuose stiprinama vaikų, pedagogų ir tėvų (globėjų) ryši, bendruomeniškumo jausmą.
	Tėvų įtraukimas į sprendimų priėmimą Lopšelio – darželio taryba Tėvai (globėjai) yra įtraukiami į svarbiausių sprendimų, susijusių su įstaigos veikla, priėmimą: jų atstovai yra deleguojami ir turi balso teisę aukščiausioje lopšelio-darželio savivaldos institucijoje – lopšelio-darželio taryboje. Į ugdytinių tėvų (globėjų) nuomonę yra atsižvelgiama sprendžiant įstaigos veiklos, ugdymo kokybės ir kitus svarbius klausimus.
	Lopšelio – darželio „Aktyvių tėvų klubas“ „Aktyvių tėvų klubas“ – tai nuolat veikianti aktyvius ugdytinių tėvus (globėjus) vienijanti grupė, idėjomis ir iniciatyvomis ženkliai prisidedanti prie darželio bendruomenės ryšio stiprinimo, ugdymo kokybės gerinimo, kokybiško probleminių klausimų sprendimo. Dalyvavimas klubo veikloje padeda kurti kokybišką pedagogo, administracijos ir tėvų (globėjų) santykį, stiprinti savitarpio supratimą.
	Tėvų lūkesčio tausoti ir stiprinti vaikų sveikatą atliepimas Vaikų sveikatos stiprinimas yra vienas iš prioritetinių tėvų (globėjų) lūkesčių ir įstaigos tikslų. Šį poreikį siekiama atliepti vykdant sveikatą stiprinančias, fizinį aktyvumą skatinančias veiklas, įgyvendinant ekologinį maitinimą, organizuojant fizinės ir emocinės sveikatos stiprinimo švietimą.
	Neformaliojo ugdymo poreikio tenkinimas Atsižvelgiant į tėvų lūkestį užtikrinti visapusišką vaikų ugdymą, lopšelyje-darželyje sudaromos sąlygos vaikams dalyvauti įvairių būrelių (menų, sportų, mokslo) veiklose. Tokiu būdu geriau atliepiami individualūs vaikų poreikiai, gebėjimai ir interesai.
	Trišaliai pokalbiai pagal Nuolatinio tobulinimo metodologiją Trišaliai pokalbiai tarp pedagogų, tėvų ir vaikų, kurie organizuojami lopšelio-darželio grupėse pagal nuolatinio tobulinimo metodologiją, yra svarbus įrankis, padedantis įtraukiant tėvus (globėjus) į vaikų pažangos stebėseną, planavimą ir vertinimą.

Regiono ypatumai ir mokyklos savitumas

Lopšelis-darželis yra įsikūręs Jonavos miesto centrinėje dalyje, Gedimino Stanislovo Ilgūno ir Sodų gatvių susikirtime. Netoli lopšelio-darželio – gražiausios miesto poilsio ir pramogų vietos: Joninių slėnis, pėsčiųjų ir dviračių takai, Varnutės upelis, tvenkinys, miesto stadionas, Jonavos sporto arena, Jonavos baseinas, Jonavos krašto muziejus ir Jonavos rajono savivaldybės Grigorijaus Kanovičiaus viešoji biblioteka, Jonavos rajono savivaldybės kultūros centras. Esant strategiškai patogioje vietoje, darželio vaikų ugdymą nėra sudėtinga perkelti į įvairias už darželio teritorijos ribų esančias erdves: darželio vaikai yra dažni edukacijų, vykdomų miesto bibliotekoje, krašto muziejuje, sportinių veiklų, vykstančių kitose miesto ugdymo įstaigose, dalyviai. Bendradarbiaujant su ugdytinių tėvais (globėjais),

sudaromos galimybės vaikams lankytis įvairiose mieste įsikūrusiose įmonėse bei įstaigose, susipažinti su jų veikla.

Lopšelyje-darželyje veikia 12 dienos grupių. Lopšelyje-darželyje yra modernios sporto ir muzikos salės, vaikų lavinimui, ugdymui, poilsiui ir atsipalaidavimui pritaikyti logopedo, psichologo, socialinio pedagogo kabinetai. Darželis turi didelį kiemą su lauko laboratorija, pritaikyta įgyvendinti STEAM, eksperimentines veiklas ir bandymus, sportiniams užsiėmimams skirtomis aikštelėmis, basakojų taku, ekologišku daržu, didele žalia veja.

Vienas iš ryškiausių lopšelio-darželio savitumų – sveikatos ir sveikos gyvensenos puoselėjimas. Organizuojant ugdomąjį procesą, ypatingas dėmesys yra skiriamas sveikos gyvensenos populiarinimui, gyvenimo įgūdžių formavimui, sveikatos stiprinimui, fizinio aktyvumo didinimui. Darželyje yra įgyvendinama darželio sveikatos stiprinimo programa „Aš noriu būti sveikas“, kuria siekiama stiprinti ugdytinių ir visų lopšelio-darželio bendruomenės narių fizinę, psichinę, socialinę sveikatą, gilinti sveikatos žinias bei bendromis pedagogų, sveikatos priežiūros specialistų, šeimos ir visuomenės pastangomis kurti integruotą, visa apimančią sveikatą stiprinančią ir sveikatai palankią aplinką. Nuo 1999 m. Jonavos vaikų lopšelis-darželis „Pakalnutė“ yra įtrauktas į Sveikatą stiprinančių Lietuvos mokyklų tinklą, 2024 m. Sveikatą stiprinančių mokyklų tinklo ir aktyvių mokyklų veiklos koordinavimo komisijos sprendimu pratęstas Sveikatą stiprinančios mokyklos statusas, parengus darželio fizinio aktyvumo skatinimo planą, įgytas Aktyvios mokyklos statusas. Daugiau nei 80 proc. lopšelio-darželio pedagogų yra respublikinės ikimokyklinio ugdymo kūno kultūros pedagogų asociacijos (RIUKKPA) nariai, lopšelyje-darželyje vykdomi ilgalaikiai sveikatingumo, fizinio aktyvumo projektai: Lietuvos masinio futbolo asociacijos projektas „Futboliukas“, nacionalinis projektas „Sveikatiada“, LTOK projektai „Lietuvos mažųjų žaidynės“, „Sveikata visus metus“, lopšelio-darželio bendruomenė aktyviai įsitraukia į įvairias sportines, aktyvias nacionalines iniciatyvas. Lopšelis-darželis rengia ir įgyvendina Erasmus+, NŠA projektus.

Sveikatingumo kryptį lopšelyje-darželyje įgyvendinti padeda ES ir Lietuvos žemės ūkio ministerijos programa „Vaisių ir daržovių bei pieno ir pieno produktų vartojimo skatinimas vaikų ugdymo įstaigoje“, pagal kurią vaikų racionas praturtinamas pieno produktais bei vaisiais ir daržovėmis, bei Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos parama ekologiniam maitinimui. Siekiant atliepti vaikų fizinius ir emocinius poreikius, nuo 2023 metų, darželyje yra sudaromos sąlygos užsiimti ramiais veiklomis poilsio metu vaikams, nemiegantiems pietų miego.

Lopšelyje-darželyje dirba kompetentingi, kvalifikuoti, iniciatyvūs mokytojai, mokytojų padėjėjai, mokinio padėjėjai, švietimo pagalbos specialistai, kurie pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtybes, pasiekimų

įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų individualumui. Siekiant užtikrinti maksimaliai kokybišką ir individualiems poreikiams pritaikytą ugdymą, gerinti mokytojų darbo metodus, kurti palankią aplinką vaikų raidai ir skatinti visus lopšelio-darželio bendruomenės narius prisiimti atsakomybę už pasiektus rezultatus, nuo 2023 metų rugsėjo mėn. lopšelyje-darželyje įgyvendinama Nuolatinio tobulinimo metodologija (NTM). Vaikai yra skatinami kelti individualius ir grupės tikslus, stebėti pažangą jų įgyvendinime, kurti grupės misiją, susitarimus, pedagogai problemų sprendimui taiko PDSA metodą. Trišaliai pokalbiai, vedami pagal Nuolatinio tobulinimo metodologiją, leidžia geriau suprasti vaiko poreikius, stiprybes ir tobulintinas sritis, stiprinti bendradarbiavimą tarp tėvų ir pedagogo, užtikrinti nuoseklų ugdymo procesą namuose ir lopšelyje-darželyje, didina vaiko įsitraukimą ir atsakomybę už ugdymosi rezultatus.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais mokymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomąsias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principu. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdieninė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį.

Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principu. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

Žaismės principu. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

Sociokultūrinio kryptingumo principu. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

Integralumo principu. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

Įtraukties principu. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymo(si) poreikių įvairovę.

Kontekstualumo principu. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

Vaiko ir mokytojo kaip ugdymo(si) bendrakūrėjų principu. Vaikas ir mokytojas yra lygiaverčiai ikimokyklinio ugdymo(si) proceso kūrėjai. Bendrą aplinkų, sąveikų, prasmų kūrimą užtikrina įsiklausymas į vaikų nuomonę, vaikų poreikių, interesų, iniciatyvų palaikymas, vaikų įsitraukimas į sprendimų priėmimą ir glaudus dialogiškas bendravimas.

Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principu. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia* ir *dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

Reflektyvaus ugdymo(si) principu. Emocinis reagavimas, apmąstymas, aptarimas, grįžtamasis ryšys yra vaiko ūgties ir ugdymo(si) tobulinimo procesai. Su vaikais jiems prieinamais būdais reflektuojama nuolat, veiklos metu ir po jos. Mokytojai apmąsto autentiškas vaikų patirtis, veikos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

Šeimos ir įstaigos partnerystės principu. Lopšelis-darželis ir šeima (globėjai) bendradarbiauja, užtikrindami ugdymo(si) tęstinumą, ir dermę, kurdami susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Šeima (globėjai) dalyvavo rengiant Programą, Tėvai ir lopšelio-darželio darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

Harmoningo vaikų fizinio augimo ir sveikos gyvensenos ugdymo(si) principu. Įstaigoje kuriamas sveikos gyvensenos kontekstas, skatinantis vaikus, šeimas (globėjus), mokytojus laikytis sveikos mitybos principų, reguliariai judėti, laikytis judėjimo ir poilsio režimo, atsižvelgiant į amžiaus galimybes.

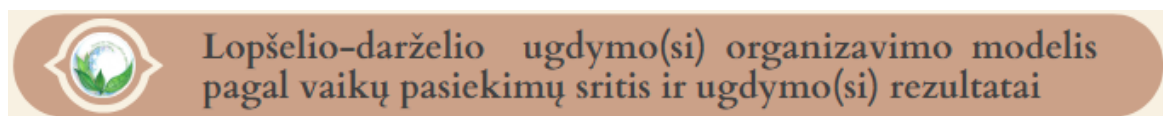
III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, turinysmokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. Ugdyti pagarbą, besirūpinantį savo ir kitų fizine bei emocine sveikata, jautrų kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabilų, kūrybišką, lanksčiai mąstantį, kūrybingą, sėkmingai besimokantį, pasitikintį savimi, natūraliai priimančią prigimtinius ir kultūrinius skirtumus vaiką, puoselėjant mokymosi vieniems iš kitų kultūrą.
2. Atpažinti ir atliepti kiekvieno vaiko ugdymosi poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, prigimtinių gebėjimų raidos ir sociokultūrinės aplinkos, sudaryti sąlygas visų vaikų dalyvavimui ugdomosiose veiklose, eliminuojant galimus ugdymosi barjerus;
3. Kurti įtraukias, skatinančias kurti, vaiko įsitraukimą ir dalyvavimą skatinančias ugdymą(si) aplinkas ir ugdymo(si) kontekstus.
4. Organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklas, pirmenybę teikiant patirtinio mokymo(si) (projektų, tyrinėjimų, eksperimentavimo, pažintinių išvykų ir kt.) metodams, pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo elementą;
5. Kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partneryste grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais, priešmokyklinio ugdymo pedagogais ir kitais švietimo paslaugų teikėjais bei socialiniais partneriais.
6. Sudaryti sąlygas vaikų dalyvavimui individualios ir grupės pažangos stebėjime ir analizavime, taikant Nuolatinio tobulinimo metodologijos principus, suteikti galimybes skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą, juos sistemingai fiksuojant, dokumentuojant, analizuojant, vertinant ir aptariant su tėvais (globėjais), vaikais ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis.

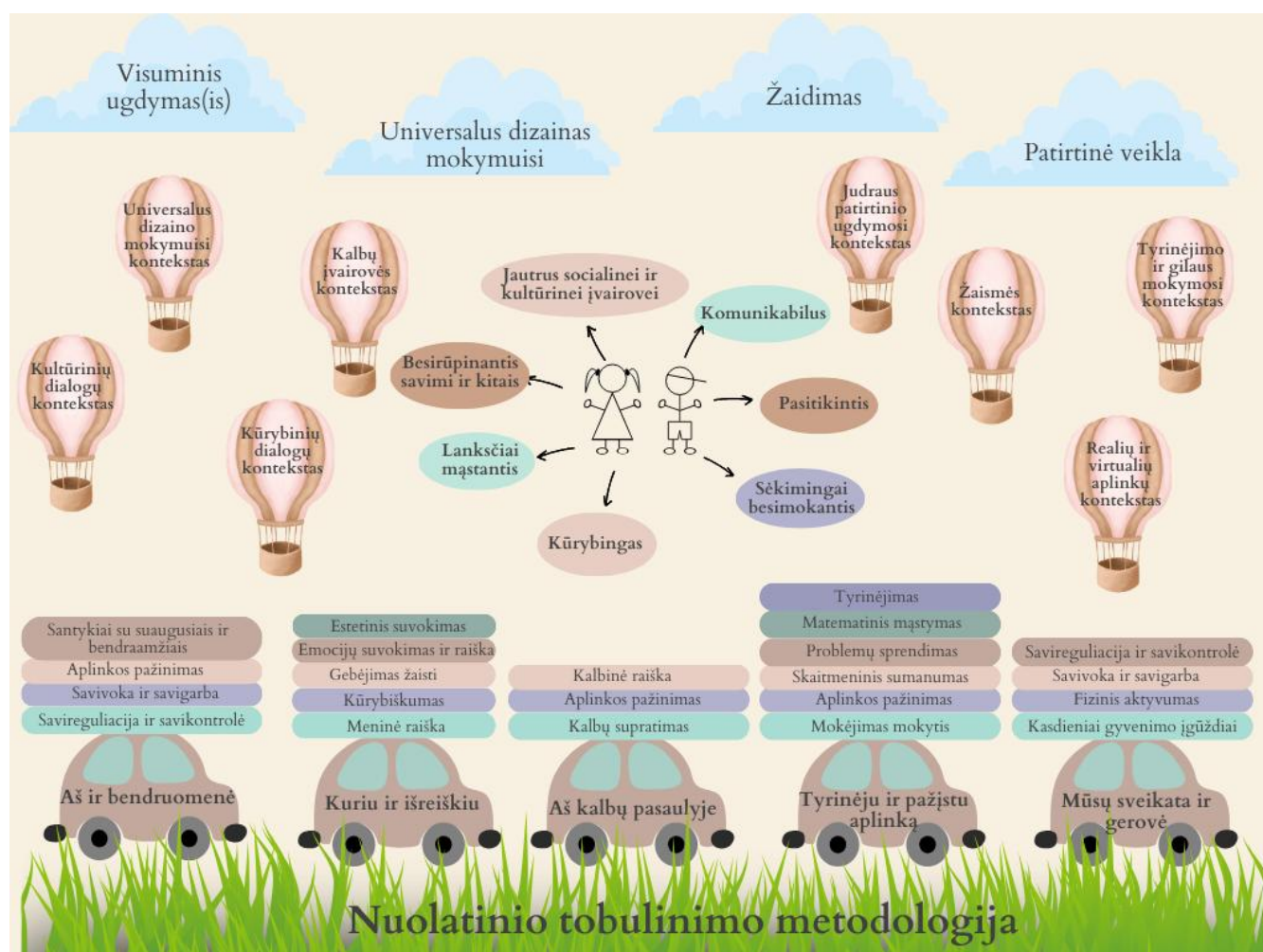

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Ugdymosi pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių (sugrupuotų į penkis blokus), kurių visuma laiduoja optimalią visų vaiko potencinių galių ūgtį. Vaiko galios auginamos organizuojant visuminį, įtraukų, žaidimu ir patirtine veikla grindžiamą ugdymo(si) procesą, lopšelio-darželio aplinkoje kuriant vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinančius ugdymo(si) kontekstus, kurie skatina autentiškus vaikų sumanymus, palaiko ilgalaikį domėjimąsi ir gilina supratimą.

Jonavos vaikų lopšelio-darželio „Pakalnūtė“ ugdymo(si) turinys orientuotas į darnų asmenybės

vystymąsi – personalizuojant, individualizuojant, diferencijuojant ugdymą, kūrybiškai integruojant sveikos gyvensenos idėjas, gerbiant vaiko pasirinkimą, įsiklausant į vaiko pasiūlymus ir idėjas, įtraukiant vaiką į ugdymosi tikslų kėlimą ir sudarant sąlygas prisiimti atsakomybę už jų įgyvendinimą, tenkinant svarbiausius vaiko poreikius.

Taikomos pedagoginės strategijos bei ugdymo(si) metodai, orientuoti į vaiko asmenybės ir pasiekimų auginimą, atsižvelgiant į vaikų amžių, gebėjimus, poreikius, palaikoma ugdymo(si) organizavimo formų įvairovė. Organizuojant ugdymą derinamos ugdymo(si) kontekstų kūrimo, spontaniško vaikų ugdymosi skatinimo, vaikų ir mokytojų kūrybinėmis sąveikomis grindžiamo bei organizuoto ugdymo pedagoginės strategijos. Prioritetas teikiamas žaidimo pedagogikai, turinčiai nelygstamą vertę ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui(si).

4 pav. Lopšelio-darželio konceptualus ugdymo(si) modelis

IV SKYRIUS

UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“	
PASIEKIMŲ SRITIS „KASDIENINIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
☘ Susipažįsta su sveikatai palankiu maistu, skanauja estetiškai patiektą maistą. ☘ Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko, pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. ☘ Girdint vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, turtina žodyną. ☘ Grupės įrengtoje “virtuvėje” žaidžia siužetinius-vaidmeninius žaidimus. ☘ Susipažįsta su higienos reikmenimis, suaugusiojo padedamas naudojami tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. ☘ Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis grupėje ir lauko aikštelėse. ☘ Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoti, tvarkyti žaislus.	☘ Motyvuojamas suaugusiojo pavyzdžio mokosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgį nusiplauti rankas, valgyti neskubant, gerai sukramtant maistą, jį skanaujant, prie stalo ramiai pasikalbant, padėkojant. ☘ Tyrinėja vaisius ir daržoves: sveria, uosto, pjausto, pavadina, gėrasi estetinius išpūdžiu, matuoja, žymisi išgeriamo vandens kiekį. ☘ Diskutuoja apie sveiko maisto naudą, savo nuomonę argumentuoja. ☘ Stengiasi rinktis sveikus maisto produktus, savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai ir susitvarko pavalgę. ☘ Apsirengia ir nusirengia pagal oro sąlygas, rūpinasi savo daiktais. ☘ Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus. ☘ Žino kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei, įvardina pagalbos telefono numerį. ☘ Geba įvardinti saugaus elgesio grupėje, gatvėje, miške, prie vandens telkinių taisykles, sužino apie daiktus, kurie pavojingi jų sveikatai ir saugumui, laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.
PASIEKIMŲ SRITIS „FIZINIS AKTYVUMAS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Tiksliai ir koordinuotai eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	

VERTYBINĖ NUOSTATA Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
➤ Mokytojo kalbinamas, žaidinamas, įvairiais patraukliais žaislais ir daiktais motyvuojamas 1 metų vaikas vartosi, ropoja, sėdasi, prisitraukia, atsistoja, siekia daiktų, eina laikydamasis ar savarankiškai. ➤ Drauge su mokytoju žaisdami pirštukų žaidimus, plodami, rinkdami stambesnius ir smulkesnius daiktus, spaudydami lavina pirštų, plaštakos ir visos rankos judesius. ➤ Eidamas sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų, suoliukų ir pan.), eidamas įvairiomis kreivėmis, nubrėžtomis ant grindų, įveikdamas kliūtis (ką nors peržengdamas), lipdamas į kalniuką 2–3 metų vaikas mokosi vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą. ➤ Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Juda koordinuotai: mokytojui keičiant ritmą, eina skirtingu ritmu, apeina arba peržengia įvairias kliūtis, eina plačia (25 - 30 cm) linija. ➤ Bėgant geba keisti kryptį, greitį, neprarandant pusiausvyros. Laikydamasis suaugusiojo rankos ar laiptų turėklo lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. ➤ Abiem kojomis nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. ➤ Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. ➤ Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius.	➤ Juda spontaniškai su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis. Išbando mokytojo demonstruojamus, pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. ➤ Įsitraukdamas į žaidimus su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais tobulina koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitumą, jėgą. ➤ Vaikai inicijuoja ir įsitraukia į mokytojų inicijuojamas veiklas, skatinančias tyrinėti. Nevaržomai judėdami, eksperimentuodami išbando savo kūno judėjimo galimybes. ➤ Saugiai keičia savo kūno pradines padėtis, veikiant ribotame plote pratinasi judėti saugant save ir kitą. ➤ Žaidžiant komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, priimti laimėjimą ir pralaimėjimą. ➤ Konstruodami, dėliodami, verdami, piešdami, atlikdami sudėtingesnes aplikacijas lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją. ➤ Bėgant ilgesnius atstumus lavina išvermę, atpažįsta akivaizdžius ženklus, rodančius, kad kūnui reikia poilsio ar judėjimo. ➤ Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje, bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, šoka į tolį, į aukštį. ➤ Piešdamas, kirpdamas tiksliai ir taisyklingai valdo pieštuką ir žirkles. Vikriai, tiksliai ir kruopščiai atlieka veiksmus su smulkiais daiktais.
PASIEKIMŲ SRITIS „SAVIVOKA IR SAVIGARBA“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, lopšelio-darželio bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)

- 🌱 Iki 3 metų amžiaus vaikas pradeda suvokti savo kūno ribas per įvairius suaugusiųjų veiksmus – kai jie yra glaudžiami, žaidinami, kutenami, keliami ant rankų, rengiami ar su jais kalbama.
- 🌱 Tyrinėja savo kūno išorę ir atskiras kūno dalis per aktyvią veiklą: judėdamas patiria, kaip juda skirtingos kūno dalys ir ką jos gali atlikti. Stebi savo atvaizdą veidrodyje, vandens paviršiuje, blizgiuose daiktuose ar žaisdamas su šešėliais.
- 🌱 Pradeda suvokti savo augimą ir savarankiškumo didėjimą per kasdienę patirtį, kai matuojasi išaugtus drabužius ar batus, naudojami ūgio matuokliais, žiūri savo senesnes nuotraukas ir lygina save su tuo, koks buvo anksčiau.
- 🌱 Įvardija savo amžių, vardą ir lytį – pasako, ar jis berniukas, ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, išreiškia savo veiksmus ir tai, ką turi. Siekia veikti savarankiškai, dažnai pabrėždamas: „aš pats“.
- 🌱 Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis.
- 🌱 Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis.
- 🌱 Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.
- 🌱 Komunikaudamas su mokytoju, stebėdamas mokytojo pavyzdį ir įsitraukdamas pokalbį su juo, pamažu ugdosi pagarbą, toleranciją ir priėmimą vaikų, kalbančių kita kalba, kitaip besielgiančių ar pasižyminčių skirtingais gebėjimais.
- 🌱 Žaisdamas ar dalyvaudamas grupinėse veiklose mokosi klausytis kitų, suprasti skirtingas nuomones ir požiūrius, juos priimti bei ieškoti bendrų sprendimų.
- 🌱 Ieško ir išbando įvairius bendravimo būdus, padedančius susikalbėti, suprasti kitus ir įtraukti juos į bendrus žaidimus bei veiklas.
- 🌱 Padedant mokytojui, vaikai mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti.
- 🌱 Žaisdamas, bendraudamas ir veikdamas kartu su kitais vaikais pažįsta žmonių panašumus ir įvairovę, dalijasi mintimis ir patirtimi apie įvairius žmones iš savo artimiausios aplinkos (namų, darželio, miesto ar kaimo). Gilina supratimą apie tai, kad jį supa skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos, rasės, tikėjimo ar gebėjimų žmonės, ugdosi toleranciją žmonių įvairovei.
- 🌱 Paremiami mokytojo, vaikai atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ar nuotoliu.
- 🌱 Vaikas jaučiasi esąs grupės narys – kalba apie savo draugus, dalijasi įspūdžiais apie grupės veiklas ir kasdienį gyvenimą.
- 🌱 Jaučiasi esantis savo šeimos dalimi – pasakoja apie šeimą, įvardija jos narius, žino savo pavardę, tautybę, šalį, kurioje gyvena, namų adresą.
- 🌱 Noriai tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbas, žemėlapius ir žmonių gyvenimo būdą. Supranta, kad visi žmonės yra lygūs, geba įvardinti keletą šalių panašumų ir skirtumų.
- 🌱 Tyrinėja, ką jo kūnas gali ir ko negali, pradeda suprasti savo asmeninę ir bendrą erdvę. Domisi, kam reikalingos vidinės kūno sistemos ir ką jos daro, dalijasi savo pastebėjimais.

PASIEKIMŲ SRITIS „SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
➤ Padedamas suaugusiojo, sekdamas jo pavyzdžiu, bendraudamas su kitais vaikais, įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, nukreipti dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. ➤ Mokosi emocijas atpažinti ir įvardyti, nuotaikoms žymėti naudoja grupių duomenų centruose esančius emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“. ➤ Padedamas suaugusiojo ir sekdamas jo pavyzdžiu įprastose kasdieninėse situacijose įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. ➤ Bendraudamas su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokosi dalintis, palaukti savo eilės (naudojant smėlio laikrodį, pasiimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus. ➤ Gerai jaučiasi įprastoje aplinkoje, žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus, nusiramina kalbinamas, nešiojamas, supamas.	➤ Mokytojo padedamas mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi išvelgti gerą pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti). ➤ Savarankiškai išbandydamas naujas veiklas, kartu su kitais išitraukdamas iš ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikydamasis kartu su kitais sukurto grupės taisyklių ir tvarkos, ugdomosi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę. ➤ Stebėdamas suaugusiųjų ir bendraamžių elgesį, aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl, klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui namuose ir ugdymo įstaigoje, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai. ➤ Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių.
UGDYMOSI KONTEKSTAI IR PEDAGOGO VAIDMUO, STRATEGIJOS, METODAI, BŪDAI	
Ikimokykliniame amžiuje yra ypatingai svarbu formuoti vaiko sveikos gyvensenos įpročius, stiprinti fizinę, emocinę ir socialinę gerovę. Šios srities ugdymas(is) apima vaikų gebėjimą atpažinti savo kūno poreikius, rūpintis sveikata, savijauta, saugumu bei mokytis atpažinti ir išreikšti jausmus, kurti teigiamus santykius su aplinkiniais. Ugdymo(si) procese didelis dėmesys skiriamas aktyviam judėjimui, fiziniam aktyvumui gryname ore, sveikos mitybos pagrindų pažinimui, asmens higienos ir savitvarkos įgūdžių ugdymui.	

Vaikai skatinami pastebėti, įvardyti savo jausmus, išmokti nusiraminti, spręsti konfliktus taikiai, suprasti empatijos svarbą. Jonavos vaikų lopšelyje-darželyje „Pakalnutė“ kuriama emociškai saugi aplinka, kurioje vaikai jaučiasi priimami, išgirsti ir vertinami.

Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“ integruojama į kasdienes veiklas, žaidimus, projektus, patirtinį ugdymą(si) lauke, kūno kultūros veiklas, grupės kasdienybę. Ugdymo metodai, būdai, formos ir priemonės parenkami atsižvelgiant į vaikų amžių, gebėjimus, poreikius, ugdymo tikslą ir uždavinius. Vaikams sudaromos galimybės pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti veiklos rezultatus. Veikla organizuojama visai vaikų grupei, grupei arba individualiai. Tokiu būdu ugdomas vaiko sąmoningumas, atsakomybė už savo sveikatą bei stiprinama bendra gerovė.

Mokytojas atlieka esminį vaidmenį kuriant vaikų fizinę, emocinę ir socialinę gerovę palaikančią aplinką. Jis nuosekliai planuoja, organizuoja ir reflektuoja ugdomąją veiklą, kuri skatina vaikų sveikos gyvensenos įgūdžių formavimąsi, emocijų pažinimą bei socialinį augimą. Mokytojas kuria saugią, palaikančią, pozityvią, smalsumą žadinančią aplinką, kurioje kiekvienas vaikas jaučiasi priimtas, gerbiamas ir vertinamas, organizuoja judrią veiklą patalpose ir lauke, įtraukia vaikus į žaidimus, kurie lavina jų motoriką, koordinaciją ir ištvermę. Mokytojas savo pavyzdžiu per įvairias ugdomąsias bei kasdienes veiklas diegia sveikos mitybos, asmens higienos, poilsio ir saugumo svarbą kasdienėje rutinoje.

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“	
PASIEKIMŲ SRITIS „SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį, puoselėjantis darnius santykius su kitais žmonėmis.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Išimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
 Bando atpažinti ir išreikšti savo emocijas per veido išraiškas, judesius ir paprastus žodžius (pvz., „pyktis“, „džiaugsmas“, „liūdesys“). Pradedą suvokti, kaip įvairios emocijos veikia jo kūną ir veidą, ir stengiasi parodyti, ką jaučia, pavyzdžiui, sugniaužia kumščius, šypsosi arba nusimena. Stebėdamas aplinką, atpažindamas ir bandydamas reaguoti į tai, ką mato ar girdi, naudodamas paprastus žodžius ir kūno kalbą mokosi reaguoti į kitų emocijas.	 Stebėdamas, bendraudamas ar įsitraukdamas į bendras veiklas atpažįsta kitų žmonių emocijas pagal veido išraišką ir kūno kalbą, jas atliepia. Įvairiose situacijose kontroliuoja savo emocijas, išlaiko emocinę pusiausvyrą (pvz., geba nusiraminti, kai supyksta, pasidalinti, kai džiaugiasi). Suvokia, kad jo veiksmai turi pasekmes, pradeda kontroliuoti savo impulsus. Dalyvaudamas žaidimuose, varžybose geba laukti savo eilės, prisiminti bendruomenės taisykles ir elgtis pagal jas.

➤ Rodo pirmuosius savikontrolės požymius, pvz., bando išlaikyti kantrybę laukdami savo eilės, sugeba atlikti užduotį su mažesniu suaugusiojo įsikišimu. ➤ Paprastus veiksmus atlieka savarankiškai (pvz., apsiauna batus, priminus plaunasi rankas, jas nusišluosto). ➤ Rodo susidomėjimą bendrauti su kitais vaikais, dalintis žaislais ir bendradarbiauti žaidimuose. Pradedą suprasti, kad žaidžiant su kitais galima kurti bendras istorijas, dalytis žaislais, pasiūlyti pagalbą. Žaidžiant, dalijantis žaislais mokosi pasakyti „prašom“ ar „ačiū“. ➤ Reaguoja į suaugusiųjų nurodymus ir nustatytas ribas, ugdosi suvokimą, ką reikia daryti ir ko vengti. Dalyvaudamas kasdienėse veiklose lavinasi supratimą, kada turi paklusti, o kada gali veikti savarankiškai.	➤ Aktyviai bendraudamas su kitais vaikais, mokosi dalintis žaislais ir bendradarbiauti grupėse. Jaučia atsakomybę už savo veiksmus ir supranta, kad jo elgesys gali paveikti kitus. ➤ Savarankiškai atlieka kasdienes veiksmus, geba pasirūpinti savimi; savarankiškai apsirengti, valgyti, palaikyti asmeninę higieną. Noriai imasi iniciatyvos ir rodo didesnę pasitikėjimą savo gebėjimais. ➤ Žaisdamas, bendraudamas su aplinkiniais geba priimti paprastus sprendimus ir suvokia savo sprendimų pasekmes, jų įtaką aplinkiniams. Geba pasirinkti, ką ir kaip veikti žaidimų metu, pasirenka teisingą veiksmą pagal situaciją.
PASIEKIMŲ SRITIS „APLINKOS PAŽINIMAS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
➤ Domisi aplinka ir viskuo, kas supa (tyrinėja įvairias medžiagas, daiktus: vandens, smėlio, audinių tekstūrą, spalvas, garsus, kvapus ir skonius, taip skatina savo pažinimo procesus). ➤ Stebėdamas aplinką, įsitraukdamas į bendras veiklas, žaisdamas mokosi bendravimo pagrindų – žodžių, mimikų, gestų ir balsų. Dalyvaudamas kasdienėje įsisavina paprastas socialines normas, tokias kaip dalijimasis, laukimas savo eilės, bendravimas žaidimo metu. ➤ Pradedą vartoti pirmąsias sąvokas apie save ir kitus. Aktyviai domisi aplinka ir pradeda atpažinti pagrindinius aplinkos objektus: gyvūnus, augalus, orą ir kt. ➤ Dalyvaudamas kasdieniniuose grupės susirinkimuose, vertindamas savo nuotaiką, pradeda atpažinti ir įvardinti savo emocijas.	➤ Aiškiai supranta savo aplinką ir suvokia ryšius tarp dalykų, reiškinių ir įvykių. Noriai juos tyrinėja, formuluoja išvadas ir sprendžia problemas per praktinę veiklą. ➤ Įsitraukdamas į mokytojo inicijuojamas ir pats organizuodamas įvairias veiklas laisvai reiškia savo kūrybiškumą per piešimą, muziką, teatrą, judesį ir kitas meno formas. Dalyvaudamas darželio bendruomenės, grupės, rajono projektuose, renginiuose stiprina savo socialinius ryšius, lavina bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius. ➤ Atpažįsta ir geba valdyti savo emocijas (konfliktus sprendžia taikiai ir konfliktinėse situacijose randa sprendimus, užtikrinančius pozityvų socialinį klimatą ir bendravimo kultūrą). ➤ Demonstruoja vis didesnę savarankiškumą kasdienėse situacijose, prisideda prie grupės tvarkos palaikymo, savarankiškai veikia pagal nustatytą grupės dienotvarkę, savarankiškai sprendžia

🌱 Įsitraukdamas į sportines, fiziškai aktyvias veiklas įvairiose darželio erdvėse, dalyvaudamas darželio bendruomenės renginiuose (sporto, šeimų šventėse) tobulina motorinius įgūdžius – vaikščioti, bėgioti, lipti, mesti, gaudyti. 🌱 Per natūraliai besiformuojančius emocinius ryšius pradeda suvokti savo šeimą kaip artimą bendruomenę. Užmezgant emocinį ryšį su mokytoju ir bendraamžiais kuriasi bendruomeniškumo grupėje jausmas. Vaiko supratimas apie šeimą ir grupę plečiasi dalyvaujant bendrose veiklose: minint šeimos dienas grupėje, žaidžiant vaikų šeimų siūlomus žaidimus, apžiūrint šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas. 🌱 Dalyvaudamas tautinėse ir valstybinėse šventėse, puoselėja savo kultūrinę tapatybę ir priklausymo bendruomenei jausmą.	kylančias pasidalijimo, veiklos, ir kitas grupės gyvenime išylančias problemas. 🌱 Dalyvaudamas komandiniuose žaidimuose tobulina socialinius įgūdžius: mokosi bendradarbiauti, tartis, paisyti kitų nuomonės, laikytis susitarimų bei žaidimo taisyklių. Įsitraukdamas į grupines veiklas ugdosi gebėjimą priimti įvairius vaidmenis – tiek vadovo, tiek dalyvio. 🌱 Lankydamasis įvairiose miesto ir rajono erdvėse, dalyvaudamas STEAM projektuose gilina savo supratimą apie gamtos reiškinius, biologinį pasaulį, aplinkosaugos svarbą (tyrinėja gamtą, stebi augalus, gyvūnus, orą ir atmosferos pokyčius). 🌱 Per ugdomasias veiklas įgijęs žinių apie ekosistemos pusiausvyrą, atsakingą vartojimą, rūšiavimą ir gamtos išteklių tausojimą, suvokia savo, savo šeimos ir visų žmonių indėlį į pasaulio švaros palaikymą, oro kokybę. 🌱 Įgijęs žinių per įvairias mokytojo organizuojamas veiklas apie tautų įvairovę, puoselėja pagarbą kitoms kultūroms, žmogaus teisėms. Dalyvaudamas grupės susirinkimuose, juos veddamas ugdosi lyderystę.
PASIEKIMŲ SRITIS „SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS IR BENDRAAMŽIAIS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
🌱 Pradeda kurti šiltus ir pasitikėjimu grįstus santykius su suaugusiaisiais. 🌱 Reaguoja į suaugusiųjų nurodymus, pagalbą ir palaikymą. 🌱 Naudoja pagrindinius bendravimo būdus (pvz., akių kontaktą, žodinius ir neverbalinius signalus), reaguoja į suaugusiųjų paskatinimus, veiksmus. 🌱 Dalyvaudamas paprastuose bendruose žaidimuose (pvz., žaidimas su kamuoliu, kaladėlėmis, žaislais) ugdosi gebėjimą bendradarbiauti, dalytis ir spręsti konfliktus.	🌱 Drąsiai bendrauja su pažįstamais suaugusiaisiais, pasitiki mokytojais, dalinasi su jais savo jausmais ir mintimis. 🌱 Turi žinių apie nepažįstamų suaugusiųjų žmonių netinkamo elgesio ženklus. 🌱 Elgiasi pagarbiai su suaugusiaisiais, įsiklauso į jų nurodymus ir patarimus. 🌱 Atpažįsta ir gerbia kitų jausmus, padeda draugui, jei jis liūdi ar nesijaučia gerai. 🌱 Geba priimti sprendimus, susijusius su paties ir aplinkinių gerove, pvz., kaip ir ką dėvėti, ką ir su kuo žaisti.

➤ Padedant suaugusiam pradeda suvokti savo pasirinkimo galimybes (pvz., pasirinkti, kur sėdėti, su kokiais žaislais žaisti) ir priimti sprendimą. ➤ Dalinasi žaislais, bendradarbiauja ir sprendžia nesutarimus su kitais vaikais. Kasdienėje rutinoje savarankiškai atsirinkdamas savo rūbus ar –žaislus, ugdosi mano-tavo suvokimą.	➤ Atpažįsta savo emocijas, mokosi jas išreikšti žodžiais, įvardinti geros ar blogos savijautos priežastis (pvz., „Aš pykstu, nes nespėjau pirmas“). ➤ Supranta pagrindines socialinio elgesio normas, tokias kaip mandagumas, pagarbus elgesys, kito žmogaus nuomonės gerbimas. ➤ Suvokia žmonių įvairovę, geba priimti žmonių skirtynes. ➤ Suvokia, kad kiekvienas žmogus turi savo vietą ir atsakomybę bendruomenėje, kad kiekvienas žmogus turi savą atsakomybę kuriant pozityvius tarpusavio santykius.
PASIEKIMŲ SRITIS „SAVIVOKA IR SAVIGARBA“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, lopšelio-darželio bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikmokyklinis ugdymas (3-6 metai)
➤ Atpažįsta save veidrodyje ir supranta, kad jis yra atskiras žmogus. Geba įvardinti save berniukas/mergaitė. ➤ Supranta ir geba parodyti kas patinka ar nepatinka, tai išreiškia per savo veiksmus ar žodžius. ➤ Pradeda atpažinti ir įvardyti savo pagrindines emocijas, tokias kaip džiaugsmas, pyktis, liūdesys, baimė. ➤ Pagarbiai bendrauja su, kitais vaikais ir suaugusiais, taikiai dalinasi žaislais. ➤ Išreiškia norą atlikti tam tikrus veiksmus savarankiškai (pvz., valytis dantis, rengtis, valgyti).	➤ Suvokia savo individualumą, atpažįsta savo stipriąsias puses, poreikius ir jausmus. Ima suprasti, kuo jis skiriasi nuo kitų – savo pomėgiais, gebėjimais, emocijomis ir saviraiškos būdais. Geba įvardyti, kas jam sekasi, kas patinka, ko reikia norint jaustis saugiai ir gerai. ➤ Pradeda suvokti savo kūną, mokosi kontroliuoti savo elgesį ir emocijas, supranta, kad jis gali daryti pasirinkimus ir veikti pagal savo norus ir gebėjimus. ➤ Vaikas pradeda prisiimti atsakomybę už savo elgesį, įsivardija, kas jam padeda ar trukdo siekti tikslų. Per pozityvų suaugusiųjų grįžtamąjį ryšį ugdosi pasitikėjimą savimi, stiprėja jo savivoka ir savęs vertinimo įgūdžiai. ➤ Atpažįsta ir įvardija įvairias emocijas (pvz., džiaugsmą, pyktį, liūdesį, baimę, nerimą, pasimetimą, abejonę), mokosi jas išreikšti tinkamais būdais. ➤ Geba apibūdinti savo jausmus, atpažįsta kitų žmonių emocijas ir tinkamai į jas reaguoja. ➤

UGDYMOSI KONTEKSTAI IR PEDAGOGO VAIDMUO, STRATEGIJOS, METODAI, BŪDAI

Sritis „Aš ir bendruomenė“ ugdoma įvairiuose kontekstuose, kurie padeda vaikui formuoti savęs, kaip bendruomenės nario, suvokimą, stiprinti tapatumo jausmą, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius bei ugdyti socialinę atsakomybę. Ši ugdymosi sritis integruojama į kasdienę grupės veiklą, laisvą žaidimą, projektus, šventes, išvykas ir patirtinį ugdymąsi. Vaikai mokosi pažinti save ir kitus, suprasti tarpusavio santykių svarbą, kurti draugiškus ryšius, spręsti nesutarimus, laikytis grupės taisyklių, dalintis atsakomybėmis ir pagal galimybes prisidėti prie bendrų veiklų.

Ugdymosi kontekstai apima kasdienes situacijas grupėje (žaidimus, bendravimą, taisyklių laikymąsi, dalijimąsi, bendrą sprendimų priėmimą), projektines veiklas, kuriose vaikai veikia kartu, dalijasi idėjomis, ieško sprendimų, planuoja veiklas bendram tikslui, grupės bendruomenės gyvenimą – draugystės, tolerancijos dienas, grupės taisyklių kūrimą (pagal Nuolatinio tobulinimo metodologiją), pasitarimus, grupės susirinkimus (pagal Nuolatinio tobulinimo metodologiją), pagalbininko vaidmens atlikimą. „Aš ir bendruomenė“ sritis ugdoma supažindinant vaikus su socialiniais vaidmenimis (per temines savaites, edukacinius susitikimus su bendruomenės nariais (pvz., policininku, gydytoju, bibliotekininku, tėvelių profesijų pristatymu), organizuojant apsilankymus įstaigose (bibliotekoje, priešgaisrinėje tarnyboje, medicinos įstaigoje, veterinarijos įstaigoje ir pan.), stiprinant emocinį ir socialinį pagrindą per žaidimus, pasakas, istorijas, refleksijas, pokalbius apie jausmus, draugystę, pagarbą kitam bei ugdant pilietiškumą ir atsakomybę – mokant rūpintis aplinka, pagelbėti grupėje, kurti bendrą tvarką, dalyvaujant paramos ar aplinkosaugos iniciatyvose.

Mokytojas padeda vaikui pažinti save kaip unikalų asmenį ir bendruomenės dalį, formuoja vertybinius pagrindus, skatina savarankiškumą, atsakomybę, pagarbą kitam bei aplinkai. Mokytojo vaidmuo yra padėti vaikui kurti prasmingus ryšius su kitais, pažinti socialinius vaidmenis, taisykles bei ugdyti pilietinį sąmoningumą vaikui suprantamais būdais. Ugdant šią sritį mokytojas veikia kaip vertybinis pavyzdys – savo elgesiu demonstruoja mandagumą, supratimą, atvirumą, sprendžia konfliktus kalbantis. Mokytojo veikla padeda vaikui jaustis svarbia bendruomenės dalimi, suprasti tarpusavio santykių svarbą, ugdyti atsakomybės, pasitikėjimo ir bendradarbiavimo pagrindus.

Plėtojant šią sritį itin svarbus yra šeimų įtraukimas į ugdymo procesą, todėl mokytojas aktyviai kviečia ugdytinių tėvus dalyvauti grupės veiklose, šventėse, projektinėse veiklose, pristatyti savo profesiją ar pomėgius. Organizuojami trišaliai pokalbiai, vykstantys tarp

vaiko, tėvų ir mokytojo, stiprina tėvų, kaip darželio bendruomenės narių, jausmą. Darželyje nuolat ieškoma naujų galimybių įtraukti šeimas į ugdymo procesą.

UGDYMOSI SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“	
PASIEKIMŲ SRITIS „KALBŲ SUPRATIMAS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Domisi žodžiais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą, įvairiais saviraiškos būdais reaguoja į kito kalbą.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
🌱 Stebėdamas aplinką ir dalyvaudamas kasdieniniame dienos ritme supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus. 🌱 Stebėdamas mokytojo kalbėseną keičiant intonaciją, balso toną, reaguoja, geba suprasti kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę, juos atkartoja žaidimuose. 🌱 Vartydamas knygeles sieja paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais artimiausios aplinkos daiktais, objektais. 🌱 Mokytojui pasakojant trumpas istorijas, skaitant paprastus, nesudėtingus tekstus ar klausant dainelių supranta jose vykstančių įvykių seką, suvokia nuoseklumą. 🌱 Paprašytas suaugusiojo trumpais sakiniiais pasakoja apie save. 🌱 Žaidžiant žaidimus su bendraamžiais, dalyvaujant sportinėse veiklose, kalbėdamas pritaiko žodžius pagal prasmę. 🌱 Klausydamas suaugusiojo pasakojimo, trumpo teksto skaitymo bei bendraamžių kalbos, geba trumpam sukaupiti dėmesį.	🌱 Klausydamas ilgesnių monologų ar dialogų supranta sudėtinius kelių dėmenų sakinius, suvokia įvykių seką. 🌱 Matydamas įvairiose vietose parašytą savo vardą, skaitmenis ir kitus simbolius atpažįsta juos, geba kopijuoti ir parašyti. 🌱 Kalbinių užsiėmimų, žaidimų metu iš klausos atskiria žodžius, prasidedančius ta pačia raide. 🌱 Aktyviai įsitraukdamas į bendras veiklas gilina kalbos supratimą. Klausydamas lietuvių liaudies mįslių, patarlių, įvairių pasakojimų supranta pajuokavimus, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus. 🌱 Vartydamas knygas, žurnalus, vaikiškas enciklopedijas domisi parašytais teksta, supranta skaitomo teksto turinį, įvykių eigą, geba numatyti, kas tekste galėtų būti toliau.
PASIEKIMŲ SRITIS „KALBINĖ RAIŠKA“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.	

Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
➤ Suaugusiajam padedant kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato, girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes. ➤ Matydamas knygutės iliustracijas, klausydami trumpų pasakojimų gestais, mimika, išreiškia savo emocijas ir turinio supratimą. ➤ Kalbinamas suaugusiojo atsako į klausimus ir mokosi įsitraukti į pokalbius. ➤ Stebėdamas artimiausią aplinką, įsitraukdami į patirtines veiklas, mokosi kalbėti apie tai, kas vyksta čia ir dabar. ➤ Stebėdamas rašančiuosius, bando juos imituoti, braukti, keverzoti, palikti ženklus smėlyje, popieriuje. Bando mėgdžioti suaugusiuosius plėtodamas rašytinę raišką.	➤ Žaisdamas, bendraudamas su aplinkiniais aktyviai kalba, ieško būdų kaip aiškiau išreikšti mintį, vartoja įvairias kalbos dalis, kalba taisyklingais sakiniais. ➤ Komunikuojant su bendraamžiais ir suaugusiais klausinėja, prašo, pašaukia – aktyviai dalyvauja veikloje, reikšdamas savo mintis, emocijas, nuomonę. ➤ Žaidybinėse ar realiose situacijose kelia klausimus, vartoja naujas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoja, plėtoja diskusijas su draugais, reflektuoja savo patirtį. ➤ Ugdomosiose veiklose įsitraukia į dialogą su suaugusiuoju ar bendraamžiais, išbandydamas skirtingas kalbėjimo manieras. Jei artimiausioje aplinkoje yra kitakalbių vaikų ar suaugusiųjų, bando su jais susikalbėti žodinėmis ar nežodinėmis raiškos priemonėmis. ➤ Norėdamas komunikuoti nežodinėmis priemonėmis, piešia piešinius, komentuoja juos, kopijuodamas matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo raides ir simbolius. ➤ Dalyvaudamas eilėraščių konkursuose ugdo kalbinę raišką, demonstruoja kalbinius, vaidybinius saviraiškos gebėjimus.
PASIEKIMŲ SRITIS „APLINKOS PAŽINIMAS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina naudodamas žodinės ir nežodinės raiškos priemones, savo žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
➤ Pasivaikščiojimų, žaidimų metu girdėdamas įvairius garsus, matydamas vaizdus knygelėse iliustracijose ir artimiausioje aplinkoje savo kūno kalba, gestais, mimika emociškai reaguoja į juos – gamtos objektus, žmogaus sukurtus daiktus bei reiškinius. ➤ Patirtinių veiklų metu, žaidybinėse bei kasdieninėse situacijose stebi ir atpažįsta bei pavadina kai kuriuos žmones, atpažįsta juos nuotraukose, paveikslėliuose. Gera orientuojasi artimiausioje aplinkoje, pavadina joje esančius daiktus,	➤ Tyrinėdamas žemėlapius, plakatus, dalyvaudamas ekskursijose, klausydamas mokytojo ar tėvų pasakojimų pažįsta gyvenamosios vietovės objektus ir vietas, pastebi jų pasikeitimus, žino šalies, miesto (kaimo), kuriame gyvena, pavadinimą. ➤ Ugdomųjų veiklų metu aktyviai kalba, ieško būdų kaip aiškiau išreikšti mintį, pasakojant apie laiką, paros dalis, siejant jas su savo gyvenimo ritmu, vartoja įvairias kalbos dalis, kalba taisyklingais sakiniais. ➤ Šeimos šventėse, bendruose lopšelio-darželio ir tėvėlių

objektus. 🌱 Vartant knygeles, žiūrint paveikslėlius pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, kartoja jų skleidžiamus garsus, imituoja jų veikseną gestais, mimika. 🌱 Dalyvaujant patirtinio ugdymo(si) veiklose rūpinasi augalais, prižiūri, laisto juos kartu su suaugusiuoju. Pažįsta ir pavadina („savo kalba“, garsažodžiu ar tikslu pavadinimu) kai kuriuos augalus, jų atvaizdus ir gamtos reiškinius (pvz., lyja, pučia vėjas, sniega).	renginiuose gilina supratimą apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Dalyvaudamas projektuose pristato savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, kai kuriuos žinomus objektus ir vietas. Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį: pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. 🌱 Stebėdamas artimojoje aplinkoje auginamus augalus, patirtinių veiklų metu prižiūrėdamas juos, atpažįsta, pavadina, komentuoja augalų augimo pokyčius. Klausydamas mokytojo pasakojimų, žiūrėdami video medžiagą atpažįsta kai kuriuos tolimųjų kraštų augalus ir gyvūnus, samprotauja apie jų gyvenimo būdą ir buveines, pažįsta keletą dangaus kūnų, įvardija kai kuriuos gamtos reiškinius. 🌱 Dalyvaudamas tradicinėse šventėse, organizuojamose mugėse, parodose, įvairiose akcijose susipažįsta su kultūriniu lietuvių tautos gyvenimu, pasakoja apie tradicijas, jaučia prierašumą socialinei, kultūrinei, gamtinei aplinkai, išreiškdamas jį veikloje ir kūryboje.
UGDYMOSI KONTEKSTAI IR PEDAGOGO VAIDMUO, STRATEGIJOS, METODAI, BŪDAI	
Darželio grupėse ugdant sritį „Aš kalbų pasaulyje“ kuriami tokie ugdymosi kontekstai, kurie padeda plėtoti skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, sudaro galimybes pažinti kalbas ir jų įvairovę. Kuriant kalbų įvairovės kontekstą pasinaudojama grupėje esama kalbų įvairove, skaitmeninių technologijų teikiamomis galimybėmis, vaizdinėmis priemonėmis (plakatais, knygelėmis, piešiniais, iliustracijomis, įvairiais objektais), pasakojama apie jas, komentuojama. Naudojamos garsinės priemonės, taip pat kasdieninės komunikacinės situacijos, kurios kyla kasdieninėje ugdymo(si) aplinkoje: grupėje, lauke, šeimoje, bibliotekoje ir kt. Mokytojas siūlo tokias veiklas, kurios vaikams būtų aktualios, įdomios, skatintų diskusijas, pokalbius, o žaidybinės situacijos – įtraukios, žadinančios vaikų smalsumą bei norą bendrauti. Vaikams siūlomi kalbiniai žaidimai, skaitomos ir nežodiniu būdu pasakojamos istorijos. Ugdymo(si) procesas dialogiškas (skatinantis bendrauti, klausti, atsakyti, diskutuoti) ir organizuojamas atsižvelgiant į skirtingus vaikų saviraiškos būdus. Veiklos skatina vaikus kalbėti, klausti, pasakoti, kartoti, mimika, gestais, kūno kalba reaguoti į kalbą, skaitomą ar pasakojamą tekstą.	

Taikomas patirtinis ugdymas(is), kuris sudaro vaikams galimybę klausinėti, diskutuoti, ginčytis, spręsti problemas. Žodinė raiška iliustruojama vaizdinėmis priemonėmis, siejama su aplinkos objektais demonstruojant, rodant, patiriant jų poveikį per pojūčius.

Kalbos raida ir plėtotė ugdoma, skatinant kritinį mąstymą, įtraukiant vaikus į aplinkos pažinimo, sveikatingumo veiklas, fizinio aktyvumo užsiėmimus, meninės raiškos kūrybinius darbus, dainuojant, deklamuojant, vaidinant. Aiškinant, argumentuojant, pateikiant pavyzdžius gilinamas supratimas, kad kalba ir atskiri žodžiai daro poveikį kitam. Įvairios ugdymosi aplinkos, kontekstai bei patirtinė veikla skatina žodinės ir nežodinės kalbos vartojimą įvairiems tikslams kūrybiškai taikyti kalbos žinias ir įgūdžius.

UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“	
PASIEKIMŲ SRITIS „GEBĖJIMAS ŽAISTI“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
➤ Aktyviai tyrinėja ir išbando savo kūno galimybes spontaniškai judėdami aplinkoje (ropodamas, vaikščiodamas, bėgiodamas, šokinėdamas, laipiodamas, sukinėdamasis, vartydamasis, risdamasis), žaisdamas su įvairiais objektais, daiktais. Eksperimentuoja su judesiais, siekia daiktų, stumia, traukia, nešioja, mēto ar dėlioja juos, stebėdamas, kaip jie reaguoja į jo veiksmus. ➤ Judėdamas ir žaisdamas su įvairiomis medžiagomis bei objektais (pvz., kamuoliais, kaladėlėmis, buitinais daiktais), mokosi koordinuoti judesius, gerina pusiausvyrą, lavina rankų-akių koordinaciją ir pradeda suvokti erdvinius santykius. ➤ Stebėdamas ir bendraudamas su suaugusiuoju, pamažu išmoksta tiksliau valdyti savo kūno judesius. Fiziškai ir emociškai padedamas suaugusiojo pradeda kryptingiau siekti tikslo: paduoti daiktą, įdėti ar išimti jį iš dėžės, įmesti kamuolį į dėžę, uždėti kaladėlę ant kitos. Jis vis dažniau kartoja tam tikrus judesius, mokydamasis per patirtį – dėlioja, perdėlioja, veria, pila, stato.	➤ Per vaidybinius, simbolinius ar judrius žaidimus bando įvairius socialinius vaidmenis – tėtis, mama, gydytojas, pardavėjas, gyvūnas – ir tokiu būdu kuria savo bendravimo „kalbą“. ➤ Pradeda sąmoningiau inicijuoti kontaktą, kviečia kitus žaisti, susitaria dėl taisyklių, dalijasi vaidmenimis, mokosi spręsti konfliktus. Šiame procese itin svarbi suaugusiojo pagalba – jis padeda įvardyti emocijas, skatina aktyvų klausymąsi, moko atpažinti neverbalinius signalus, padeda vaikui reflektuoti bendravimo situacijas. ➤ Žaidimo metu mokosi susikurti artimumo ir saugumo jausmą. Žaisdamas su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), išmoksta pasirinkti arba ir pats susikurti erdves savo žaidimams. ➤ Neturintis žaidimo patirties vaikas žaisti mokytojui inicijuojant pradeda paprastus žaidimus su vienu ar dviem veikėjais, palaipsniui įtraukiant daugiau vaikų. Vaikas palaipsniui ima savarankiškai siūlyti idėjas, mokytojas pamažu perleidžia iniciatyvą vaikams.

➤ Mokytojo įtraukiamas į žaidimus („Kur tavo nosytė?“, „Parodyk draugo rankytę“), judesio veiklas, girdėdami ir veiksmu atvaizduodami daineles, įsisąmonina, kur yra tam tikros kūno dalys ir ką jos daro. Vaikas per žaidimą mokosi atpažinti pojūčius, sieja žodžius su kūno dalimis, formuojasi ankstyvas kūno vaizdas ir auga savivoka. ➤ Matydamas, kaip suaugusieji elgiasi su daiktais – pavyzdžiui, šluoja grindis, gamina maistą, kalba telefonu, valo stalą ar maitina lėlę – vaikas ima tuos veiksmus atkartoti savo žaidimuose. Tokie pamėgdžiojimo veiksmai padeda suprasti socialinius vaidmenis ir elgesio modelius, kartu tampa būdu užmegzti ir palaikyti kontaktą su kitais vaikais ar suaugusiais. ➤ Dažnai įsitraukia į paralelinį žaidimą – žaidžia šalia kitų, bet ne tiesiogiai kartu. Stebėdami kitų veiklą, mokosi laukti eilės, dalintis, keistis daiktais, reaguoti į kitų emocijas ir elgesį. ➤ Žaisdamas mėgdžiojimo žaidimus – tokius kaip „virtuvėlė“, „gydytojas“, „parduotuvė“ ar atlikdamas paprastus veiksmus su kasdieniais daiktais, mokosi ne tik pažinti pasaulį, bet ir palaikyti santykius su kitais vaikais ir suaugusiais.	➤ Geba žaisti grupėje, kuria žaidimo erdves, siužetus, įtraukia vaizduotės ir fantastikos elementų. Įgudęs vaikas planuoja žaidimą, keičia vaidmenis, pats reguliuoja bendravimą ir sprendžia nesutarimus. ➤ Padaršintas mokytojo, lengvai įsitraukia į kolektyvinius vaidybinius žaidimus. Kuria ilgalaikes žaidimų situacijas, remiantis mėgstamomis knygomis, pasakomis ar filmais, aktyviai įtraukia kitus grupės vaikus ir noriai kviečia prisijungti suaugusiuosius. ➤ Ima žaisti didaktinius žaidimus su taisyklėmis, kuria savo žaidimus ir juos žaidžia su grupės draugais ir mokytojais. Žaidimų metu atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes.
PASIEKIMŲ SRITIS „MENINĖ RAIŠKA“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai) ➤ Mėgaujasi įvairių medžiagų tyrinėjimu: piešia pirštais, glosto molį, barsto smėlį. Stebi, kaip skirtingos medžiagos palieka pėdsakus (pvz., dažai ant popieriaus, pirštų antspaudai, pieštukų brėžiai). ➤ Džiaugiasi pačiu kūrybiniu procesu (spaudo dažus, plėšo popierių, maišo spalvas). Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. ➤ Bando piešti pirmuosius brūkšnius, taškus, linijas. Susidomėjęs stebi kaip juda pieštukas ar teptukas. Lipdo ar	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai) ➤ Noriai eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. ➤ Kurdamas darbelius naudoja įvairias priemones (pieštukus, flomasterius, kreideles, dažus, molį, popierių, gamtines medžiagas). Piešdamas ir kurdamas su įvairiomis priemonėmis ir piešimo įrankiais, plėtoja savo grafinę ir spalvinę raišką.

minko mases (pvz., molį, modeliną, tešlą), džiaugiasi jų įgaunamos formos kaita.

- 🌱 Barškina, muša, purto įvairius daiktus, atranda jų garsus. Reaguoja į muziką kūno judesiais – linguoja, ploja, trepsi, mėgaujasi ritmu. Kartais bando mėgdžioti girdėtus garsus ar melodijas, spontaniškai linguoja.
- 🌱 Laisvai juda pagal muziką, eksperimentuoja su kūno judesiais. Kartais atkartoja suaugusiųjų ar kitų vaikų judesius. Tyrinėja savo kūno judesius per sukinius, šuoliukus, suklupimus ir jų koregavimą.
- 🌱 Palankiai reaguoja į pasakas, daineles, kartoja veiksmus ar garsus iš jų. Naudoja paprastus objektus vaizduotės žaidimuose – tai pirmieji vaidybos elementai (pvz., dėžę paverčia namu, šaliką – apsiaustu).

🌱 Pradeda piešti atpažįstamus objektus ir žmones, įvardija savo piešinio turinį („čia mano namas“, „čia mano šeima“). Konstruoja erdvinius objektus iš dėžučių, pagaliukų, gamtinių ar antrinių žaliavų.

🌱 Mėgina atkartoti ritmą plodamas, trepsėdamas, mušdamas į paprastus instrumentus. Klausosi muzikos, įvardija jos emocijas (linksma daina, liūdna muzika).

🌱 Improvizuoja su garsais, kuria paprastas melodijas ar dainelių frazes. Judesiu išreiškia muzikos ritmą ir nuotaiką. Improvizuoja su muzikiniais instrumentais, ritmais, dainomis. Kuria mini spektaklius, improvizuoja skirtingus vaidmenis.

🌱 Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius.

🌱 Mėgaujasi spontaniškais judesiais pagal muziką. Kopijuoja suaugusiųjų ar kitų vaikų judesius šokio metu. Bando išreikšti emocijas per šokį.

🌱 Kuria savo pasakojimus ir istorijas, remdamasis asmenine patirtimi, girdėtomis pasakomis, matytais filmais ar knygomis. Įsijaučia į pasirinktą vaidmenį, imituoja veikėjų kalbą, judesius, emocijas, dažnai improvizuoja, plėtoja siužetą. Žaisdamas mėgaujasi kūrybos procesu, geba derinti savo idėjas su kitų vaikų sumanymais, taip stiprindamas bendradarbiavimo ir socialinius įgūdžius.

🌱 Derina įvairias meninės raiškos formas (pvz., piešia ir pasakoja istoriją apie savo piešinį, šoką pagal dainą, vaidina pasaką su lėlėmis ar kitomis priemonėmis).

🌱 Mokytojui pasiūlius temą, kuria unikalius darbus, išreiškia savo idėjas per meną be suaugusiųjų įsikišimo.

🌱 Mokydamasis šokių, supranta jų kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę), stebi kitus, derina šokio meną su kitais menais ir kalba, nusako šokio tempą, nuotaiką.

🌱 Noriai įsitraukia į mokytojo inicijuojamus kūrybinius šokio žaidimus, projektus, perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles.

	Šokdamas šokius susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, atranda skirtingus mokymosi būdus (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.).
PASIEKIMŲ SRITIS „ESTETINIS SUVOKIMAS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Domisi, gėrasi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka, meno kūriniais, menine veikla.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
- Susidomi ir trumpam sutelkia dėmesį, kai su juo emociškai bendrauja suaugusysis. Reaguoja su pasitenkinimu – krykštauja, siekia liesti rankomis – matydamas ryškius, estetiškų formų daiktus, spalvingus paveikslėlius, žaislus, girdėdamas ritmingą muziką ar kitus garsus, stebėdamas šokio judesius. - Skirtingai reaguoja į suaugusiojo kalbą, ypač kai keičiasi intonacijos, į muzikos garsus, gražius gamtos ir aplinkos vaizdus, spalvingas knygelio iliustracijas, šokančius ar vaidinančius vaikus bei suaugusiuosius. Patinkančius dalykus intuityviai mėgdžioja – judesiais, garsais ar veido išraiškomis. - Atpažįsta kai kuriuos anksčiau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimų personažus ar dailės kūrinius – suklūsta, susidomėjęs reaguoja, rodo į pažįstamus elementus. - Emociškai reaguoja į malonų garsų, intonacijų ir žodžių skambesį, domisi ir džiaugiasi žiūrėdamas savo bei kitų piešinius, spalvingas knygelio iliustracijas, žaislus, su pasigėrėjimu stebi savo ir kitų vaikų puošnią aprangą. - Paklaustas geba pasakyti, ar jam patiko girdėtas muzikos kūrinėlis, dainelė, matytas šokis, vaidinimas ar dailės darbelis. Reaguodamas vartoja jam suprantamus žodžius („gražu“, „patiko“, „linksma“, „baisu“ ir pan.), kartais prideda mimikas, gestus ar garsus, išreiškiančius emocinį	- Džiaugiasi dalyvaudamas įvairioje meninėje veikloje – noriai dainuoja, šoka, vaidina, improvizuoja. Mėgina išreikšti save per aprangą, stengiasi gražiai atrodyti. - Veiklų metu išgyvena teigiamas emocijas, mėgaujasi kūrybos procesu, dažnai pats siūlo idėjas, nori būti pastebėtas ir įvertintas suaugusiųjų bei bendraamžių. - Skirtingai reaguoja į įvairaus pobūdžio ir nuotaikos meno kūrinius bei aplinkos vaizdus – kai kurių klausosi ar stebi ramiai susikaupęs, kitus pasitinka su emociingu susidomėjimu, šypsena, nuostaba ar baime. Jo reakcijas lemia kūrinio garsų, spalvų, judesių, siužeto ar nuotaikos ypatumai. - Geba išreikšti savo emocinį santykį – žodžiais, mimika, gestais, komentarais, kartais mėgdžioja jam patikusius veikėjus, judesius ar garsus. - Keliais žodžiais ar sakiniais išreiškia savo įspūdžius apie girdėtą muziką, dainelę, eilėraštį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinį, knygelio iliustracijas, taip pat apie gamtos ar aplinkos reiškinius ir daiktus. Pastebi kai kurias detales – spalvas, formas, garsus, veikėjus – ir geba jas įvardyti. Reaguoja į kitų išsakytas nuomones, kartais jas palygina su sava, pritaria ar pasidalija savo požiūriu. - Mėgaujasi muzikinėmis, šokio, vaidybos ir dailės veiklomis, su džiaugsmu jose dalyvauja. Patiria pasitenkinimą tiek kūrybos procesu, tiek bendradarbiavimu su kitais, gėrasi savo ir bendraamžių kūrybiniais darbais, geru elgesiu, gražiais poelgiais.

santyki. Savo nuomonę dažnai grindžia pastebėtais elementais – spalvomis, garsais, personažais ar judesiais.	Pastebi ir vertina gamtos grožį, emociškai reaguoja į estetiškai patrauklią aplinką. - Pastebi tam tikrus meninės kūrybos proceso elementus – atkreipia dėmesį į siužetą, veikėjų savybes, nuotaiką, spalvas, veiksmus. Geba papasakoti, kaip jautėsi dalyvaudamas meninėje veikloje – dainuodamas, šokdamas, vaidindamas ar piešdamas, išreiškia savo patirtus jausmus ir išpūdžius, dalijasi tuo, kas jam buvo įdomu ar smagu. - Mokytojo kalbinamas dalijasi išpūdžiais po apsilankymo koncertuose, spektakliuose, parodose ar kituose renginiuose. Išreiškia savo nuomonę apie girdėtą muzikos kūrinį, dainelę, matytą šokį, vaidinimą, dailės darbelius. Mokytojo skatinamas pastebi ir komentuoja aplinką, aprangą, daiktus, puošybos elementus, ypač dekoruotus tautodailės ornamentais. - stengiasi kruopščiai ir gražiai atlikti menines veiklas – šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti ar konstruoti. didžiuojasi savo kūryba, gėrasi sukurtu rezultatu, džiaugiasi savo pastangomis ir menine saviraiška.
PASIEKIMŲ SRITIS „EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
- Atitinkamai reaguoja į malonius ir nemalonius potyrius (šypsosi, juokiasi, verkia, rodo nepasitenkinimą). Keičia veido išraišką, garsus, kūno kalbą reaguodamas į emocijas (džiaugsmingai ploja, pykdamas trypia ir t.t.). Mėgdžioja suaugusiųjų ir kitų vaikų emocijų išraiškas. - Skirtingai reaguoja į skirtingas aplinkos situacijas (pvz., sutrinka susidūrus su nepažįstamu žmogumi, atsitraukia nuo per ryškios šviesos). - Rodomas emocijas sieja su socialinėmis situacijomis (pvz., šypsosi, kai suaugęs žiūri į jį, prigludžia žaislą prie savęs, kai reikia paguodos). Rodo prisirišimą prie artimųjų žmonių (ieško artumo, apkabina, ieško akių kontakto). Stebi kitų	- Atpažįsta ir geba įvardinti pagrindines emocijas (pvz., „aš pykstu“, „man liūdna“). Išreiškia emocijas žodžiais, veido išraiška, kūno judesiais ar menine veikla (pvz. piešia laimingą veidą, kai džiaugiasi). Supranta, kad emocijos gali keistis (pvz. „iš pradžių buvau liūdnas, o dabar jau man linksma“). - Domisi savo pojūčiais ir pastebi jų poveikį (pvz., „šis garsas man per garsus“, „man patinka švelnus ir gėlėtas kilimas“). Mokytojo inicijuotose veiklose išbando skirtingus patyrimus (pvz., liečia įvairias medžiagas, klausosi skirtingų garsų, žaidžia su šešėliais). Supranta paprastus priežasties ir pasekmės ryšius (pvz., „jei bėgsiu labai greitai, galiu nukristi“).

vaikų emocijas ir kartais reaguoja (pvz., juokiasi kartu, jei kitas vaikas linksmas). - Reaguoja į muzikos ritmą (ploja, juda pagal skambančią melodiją, barškina turimu daiktu). Mėgaujasi spontaniškais judesiais ir garsais (barškina, trypia, skleidžia garsus, kurie jam patinka). Naudoja piešimą ar kitą meninę veiklą emocijoms išreikšti (brauko pirštu per smėlį, spaudžia dažus). - Ieško paguodos ir nusiramino būdų (pvz., čiulpia nykštį, glaudžia mėgstamą žaislą). Su suaugusiojo pagalba mokosi nusiraminti (pvz., reaguoja į ramų balsą ar prisilietimą). Bando išreikšti norus ir poreikius garsais, gestais ar paprastas žodžiais (pvz., „dar“, „nenori“).	- Reaguoja į kitų emocijas ir pradeda jas suprasti (pvz., pastebi, kad draugas liūdnas ir pasiūlo jam žaislą). Mėgina spręsti konfliktus žodžiais, o ne impulsyviais veiksmais (pvz., „aš noriu pažaisti su tuo žaislu, galime pasidalinti“). Ieško artimų santykių su kitais vaikais, dalyvauja grupiniuose žaidimuose ir kūrybinėse veiklose. - Išreiškia emocijas per piešimą, vaidybą, muziką, šokį (pvz., nupiešia liūdną dieną arba improvizuoja linksmą šokį). Reaguoja į meninius kūrinius pagal savo emocijas (pvz., „ši muzika skamba liūdnai“). Naudoja kūno judesius emocijoms išreikšti (pvz., šokinėja iš džiaugsmo, susigūžia iš baimės). - Kasdienėse situacijose geba nusiraminti ar pakeisti emocijas, turi apie tai žinių (pvz., „kai pykstu, galiu giliai įkvėpti“). Pasirenka ramias, raminančias veiklas (pvz., piešia, varto knygas, sūpuojasi). Mokytojo padedamas reflektuoja savo jausmus (pvz., „kodėl šiandien buvau liūdnas?“).
PASIEKIMŲ SRITIS „KŪRYBIŠKUMAS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai) - Tyrinėja įvairias dailės priemones – brauko, tepa, spaudžia dažus, žymi pieštukais ar kreidelėmis. Eksperimentuoja su formomis, spalvomis ir paviršiais, išbando skirtingus veikimo būdus, džiaugiasi matydamas savo „darbo“ rezultatus, sukurtą vaizdą. - Spontaniškai juda pagal muziką ar ritmą, šokinėja, linguoja, ploja rankomis. Eksperimentuoja balsu – dainuoja, kalba savo „kalba“, mėgdžioja girdėtus garsus. Džiaugiasi išraiška per judesį ir garsą. - Veikdamas kartu su suaugusiuoju (piešdamas, klijuodamas, dainuodamas ar konstruodamas) aktyviai dalyvauja, rodo iniciatyvą, kartais pasiūlo idėją ar veikimo būdą. Patiria kūrybos džiaugsmą ir siekia pakartoti patirtas veiklas.	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai) - Savitai kuria piešiniuose, lipdiniuose, aplikacijose: pats pasirenka spalvas, formas, priemones pagal savo sumanymą, kuria originalius vaizdus, eksperimentuoja, improvizuoja. Mėgsta pasakoti suaugusiajam, ką pavaizdavo, dalijasi mintimis apie savo kūrinį. - Inicijuoja vaidybinius žaidimus, įsijaučia į vaidmenis, kuria siužetus, personažus. Naudoja simbolinius daiktus, savarankiškai pasakoja sukurta istorijas, įtraukia kitus vaikus. - Judesiais ar balsu išreiškia emocijas, nuotaikas, reaguoja į muziką ir garsus. Improvizuoja kurdamas savo šokį ar dainelę, mėgdžioja, tuo pačiu pridėdamas kažką savito. - Jungia skirtingas medžiagas ir technikas – klijuoja, pjausto, konstruoja. Išradingai derina priemones, kuria netradiciškai, eksperimentuoja su forma, dydžiu, tekstūra.

➤ Mėgdžioja suaugusiųjų ar kitų vaikų kūrybinę veiklą – bando piešti, „vaidinti“, kalbėti ar dainuoti. Naudoja simbolinius veiksmus: maitina lėlę, važiuoja „mašina“, imituoja gyvūnus ar daiktų garsus. ➤ Sukūręs piešinį ar pastatęs statinį, vaikas parodo jį suaugusiajam, rodo emocijas – šypsosi, krykštauja, prašo pakartoti veiklą. Taip išreiškia pasididžiavimą savo veikla ir natūralų norą kurti.	➤ Per dailę, muziką, vaidybą ar judesį perteikia savo išgyvenimus, nuotaikas. Kalba apie tai, kaip jaučiasi kurdamas, atpažįsta emocijas meno kūrinuose ir savo veikloje. ➤ Džiaugiasi savo ir kitų vaikų sukurtais darbais, pastebi jų ypatumus, pasako, kas jam patiko. Išsako nuomonę, vertina ne tik rezultatą, bet ir pastangas.

UGDYMO SI KONTEKSTAI IR PEDAGOGO VAIDMUO, STRATEGIJOS, METODAI, BŪDAI

Ugdymosi sritis „Kuriu ir išreiškiu“ skirta skatinti vaiko kūrybiškumą, saviraišką ir meninių gebėjimų plėtotę įvairiomis raiškos formomis – vaizdine, muzikine, judesio, vaidybos ar žodine. Ugdymosi veiklos grindžiamos žaidybine, tyrinėjimu pagrįsta patirtimi, kuri leidžia vaikui drąsiai eksperimentuoti, reikšti savo jausmus, mintis bei idėjas per kūrybą.

Vaikai kviečiami kurti, improvizuoti, įsitraukti į meninius procesus naudojant įvairias medžiagas, priemones ir technologijas. Ugdymo(si) kontekstuose ypatingas dėmesys skiriamas vaiko asmeninei išraiškai, kūrybinio proceso vertinimui (ne rezultato), skatinant smalsumą, vaizduotę, iniciatyvumą. Veiklos organizuojamos taip, kad kiekvienas vaikas turėtų galimybę patirti sėkmę, išreikšti save jam priimtiniu būdu ir tempu.

Ugdymosi kontekstai grindžiami vaikų patirtimi, jų gyvenimo aktualijomis, metų laikais, šventėmis, aplinkos stebėjimais, pasakomis, dainomis ar socialinėmis situacijomis. Taip pat kuriamos sąlygos įvairiapusei meninei raiškai: piešimui, lipdymui, konstravimui, muzikavimui, šokiams, vaidybai, pasakojimui.

Pedagogas plėtojant ugdymosi sritį „Kuriu ir išreiškiu“ yra įkvėpėjas, skatintojas, partneris ir pagalbininkas vaiko kūrybinėje kelionėje. Jo pagrindinis tikslas – sudaryti sąlygas vaikui tyrinėti, kurti, eksperimentuoti, išreikšti save per meninę raišką, jausmus ir fantaziją. Pedagogas neprimeta savo idėjų, o stebi vaiką, atpažįsta jo pomėgius, iniciatyvas ir poreikius, priima kiekvieno vaiko unikalią saviraišką bei remiasi jais organizuodamas ugdomąją veiklą. Pedagogas kursto vaiko smalsumą ir kūrybiškumą, siūlydamas įkvėpiančias medžiagas, veiklas ir aplinką, palaiko atvirą dialogą, klausosi vaikų minčių, leidžia jiems reikšti jausmus įvairiomis priemonėmis, užtikrina, kad kūrybinės veiklos vyktų saugioje, emociškai palankioje aplinkoje. Didelis dėmesys plėtojant šią ugdymosi sritį teikiamas refleksijai ir įsiklausymui: pedagogas kalbasi su vaikais apie jų kūrybos procesą, užduoda klausimų, kurie padeda vaikui

gilinti idėjas. Grupėse, muzikos salėje, kitose darželio vidaus ar darželio kieme kuriamos estetiškai patrauklios erdvės, praturtintos lengvai pasiekiamomis meninėmis priemonėmis ir įvairialypėmis medžiagos, skatinančiomis kūrybinius sprendimus.

UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĖJSTU APLINKĄ“	
PASIEKIMŲ SRITIS „APLINKOS PAŽINIMAS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį. Skatinama natūrali vaiko prigimtinė smalsumo raiška, sudaromos sąlygos aktyviai ir saugiai pažinti aplinką.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Išimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
- Natūraliai tyrinėja aplinką visais pojūčiais – liečia, ragauja, uosto, stebi ir klausosi. Smalsiai analizuoja skirtingų objektų savybes: stebi, kaip šlama lapai, liečia smėlio šiurkštumą ar minkšto žaislo paviršių, klausosi, kaip skamba krintantis vanduo ar barškančios sėklos. Tokiu būdu lavina pojūčius, formuoja pirminį supratimą apie pasaulio įvairovę. - Tyrinėjimo elgsena dažnai pasireiškia aktyviais bandymais – vaikas liečia, spaudžia, suplaka, pila vandenį ant įvairių paviršių (pvz., grindų, akmenų, medienos), stebi, kaip keičiasi spalvos, garsai ar paviršių savybės. Perkelia daiktus iš vienos vietos į kitą, dēlioja, mėgina juos jungti, rūšiuoti ar net ardyti – tai natūrali tyrinėjimo dalis, padedanti suprasti priežasties ir pasekmės ryšius. - Eksperimentavimas dažnai būna pasikartojantis – tą patį veiksmą gali kartoti daug kartų, siekdamas išmokti, įtvirtinti arba pajusti kontrolę. - Stebi gamtos pokyčius (pvz., lietu, sniegą, saulės šešėlius) ir reaguoja į juos emocijomis. - Žaisdamas ir tyrinėdamas susipažįsta su aplink esančiais daiktais ir jų savybėmis. Stebėdamas, liedsdamas, kilnodamas ar vartydamas daiktus (pvz., žaislus, baldus, knygas, kamuolius) pastebi, kad šie turi skirtingą formą, dydį, spalvą ir paviršiaus tekstūrą. Pradedą suvokti, kad daiktai pagaminti	- Veikdamas grupėje ar individualiai, lygina, grupuoja ir klasifikuoja objektus pagal jų savybes, juos apžiūrinėja iš visų pusių, viršaus, apačios, liedsdamas, uosdamas, atpažįsta daiktus pagal požymius (pvz., akmenėlius pagal dydį, lapus pagal spalvą). - Atlieka paprastus eksperimentus su vandeniu, smėliu, vėju, garsais, bando daryti prielaidas ir stebi rezultatus. Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę. - Išreiškia atradimus per kūrybinę veiklą: piešia, lipdo, pasakoja apie stebėtus reiškinius. Vartydamas paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdamas vaizdo medžiagą, žaisdamas žaislais, susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos). - Tyrinėja ne tik gamtą, bet ir žmogaus sukurtą aplinką: stebi transporto priemones, domisi pastatais, buities daiktais, jų paskirtimi. Pradedą suvokti, kad pasaulį veikia įvairūs reiškiniai ir žmonių veikla, ir aktyviai ieško atsakymų į savo klausimus („Kodėl šviečia šviesofofas?“, „Iš kur atsiranda elektra?“ ir pan.).

iš įvairių medžiagų – vieni yra minkšti, kiti kieti, kai kurie skaidrūs, o kiti nepermatomi, vieni lengvi, kiti sunkesni. Per tokią jutiminę patirtį mokosi skirti daiktų ypatybes, pradeda kurti supratimą apie daiktų įvairovę, jų panašumus bei skirtumus.	
PASIEKIMŲ SRITIS „TYRINĖJIMAS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Atpažįsta ir įvardija gamtos reiškinius, objektus, jų savybes. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus. Mąsto apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
🌱 Džiaugiasi natūraliais gamtos reiškiniais ir aktyviai į juos reaguoja emocijomis bei veiksmais. Stebi lietu, sniegą, saulę, vėją, domisi debesimis, šešėliais ar krentančiais lapais. Dažnai spontaniškai mėgdžioja gamtos garsus ir judesius: barškina pirštais į stalą, imituodamas lietu, pučia orą kaip vėją, plasnoja rankomis kaip paukščiai ar šokinėja kaip lašai. 🌱 Per žaidimą atkartoja tai, ką patiria stebėdamas aplinką: gali slėptis po skėčiu, kai „lyja“, sukti ratus, kai „siaučia vėjas“, arba imituoti griaustinį garsiai trepsėdamas, taip susiedamas patirtį su judesiu, garsu ar vaizdu. 🌱 Pradeda pastebėti priežastinius ryšius, pvz., kas nutinka, kai į smėlį pila vandenį, kai saulė dingsta už debesies. 🌱 Tyrinėja gyvūnų ir augalų savybes: paliečia, užuodžia gėles, klausosi paukščių čiulbėjimo, juos pamėgdžioja. 🌱 Su smalsumu išitraukia į įvairias kasdienes ar žaidybines situacijas, kuriose gali lyginti daiktų ilgį, aukštį, plotį, masę ar tūrį. Deda daiktus vieną šalia kito, stebi, kuris ilgesnis ar aukštesnis, bando pakelti ir įvertinti, kuris sunkesnis, pila vandenį į skirtingo dydžio indus ir stebi, kiek telpa. 🌱 Fantazuoja ir laisvai eksperimentuoja su gamtinėmis medžiagomis, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiais, mimika, garsais ir intonacijomis; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Veikdamas jungia skirtingas	🌱 Domisi gamtos reiškiniais ir pokyčiais, stebi juos ir pradeda juos įvardinti savo žodžiais: „debesys tamsūs – bus lietaus“, „rudens lapai geltoni ir rudi“. 🌱 Vis dažniau pastebi aplinkos kaitą (metų laikų, oro, augalų augimo ar gyvūnų elgesio pokyčius) ir geba tai įvardinti. 🌱 Tyrinėdamas aplinką lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus ar žmones, atsižvelgiant į jų spalvą, formą, dydį, tekstūrą, garsą ar kitus būdingus požymius. Pavyzdžiui, gali lyginti: „šitas lapas didelis, o šitas mažas“, „šuo loja garsiai, o katė tyliai miaukia“. Pradeda grupuoti objektus pagal bendras savybes – rūšiuoja juos pagal dydį ar spalvą, dėlioja žaislus pagal formą ar paskirtį. 🌱 Veikdamas savarankiškai ar kartu su suaugusiuoju, geba iš pasiūlytų priemonių, įrankių ir medžiagų pasirinkti tai, kas padeda tyrinėti pasirinktą objektą ar reiškinį. Pvz., renkasi didesnį indą vandeniui, lupą stebėjimui, kibirėlį smėlio sėmimui. 🌱 Bando aiškintis, kodėl atsiranda tam tikri gamtos reiškiniai (pvz., kodėl sniegas tirpsta, kodėl augalai dygsta pavasarį). 🌱 Aktyviai tyrinėja šviesos, atspindžių ir formų pasaulį, eksperimentuodamas su veidrodiniais paviršiais, šviesos šaltiniais bei geometriniiais objektais: suka, kilnoja ar judina įvairius veidrodinius daiktus, stebi, kaip šviesa atsispindi, sklinda, susidvejina ar keičia kryptį. Naudodamas taškinis šviesos

priemonės ir išraiškos būdus, savaip interpretuoja tai, ką mato ar jaučia, ieško naujų žaidimo ar veikimo būdų.	šaltinius (pvz., žibintuvėlius), kuria šešėlius, žaidžia su šviesos ir tamsos kontrastais, projektuoja formas ant sienų ar grindų. Tyrinėdamas dvimačius (apskritimai, kvadratai, trikampiai) ir trimačius (kubai, rutuliai, piramidės) geometrinius objektus, lygina jų savybes – formą, dydį, kiek kampų ar kraštinių turi, kaip atrodo iš skirtingų pusių. Bando pastatyti bokštą iš kubų, ridenti kamuolį ar sujungti formas į naujus kūrinius. Stebėdamas, kaip šie objektai atrodo atspindyje ar šešėlyje, pradeda suprasti, kad vaizdas gali keistis priklausomai nuo šviesos krypties ar objekto padėties.
PASIEKIMŲ SRITIS „MATEMATINIS MĄSTYMAS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
- Stebi aplinkos objektus, lygina jų dydžius (pvz., didesnis – mažesnis). Stebi ir yra įtraukiamas į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pvz., dainelės, judrieji žaidimai, eilėraščiai, stalo žaidimai). Atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. - Įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir pritaiko matematinius gebėjimus aplinkoje (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. - Natūraliai įsitraukia į veiklas, kuriose naudojami skaičiai: klausydamas ir bandydam atkartoti eilėraščius, daineles, dalyvaudamas judriuosiuose ir stalo žaidimuose, išvykose. Tokiu būdu be tiesioginio skaičiavimo geba įvertinti daiktų kiekį iki penkių. Palaipsniui susipažįsta su objektų savybėmis, įvykių pobūdžiu ir jų pasireiškimu aplinkoje. - Žaidimų metu ar supančioje aplinkoje pastebi įvairias geometrines figūras (pvz., apskritimas, kvadratas).	- Įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. - Noriai įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridedant po vieną. Tai daro pasitelkdamas daiktus (pvz., kaladėles, akmenukus, vaisius), piešinius, paveikslėlius ar savo rankų pirštus. Skaičiuodamas garsiai įvardija skaičius, deda daiktus vieną po kito, stebi, kaip keičiasi jų kiekis. - Eksperimentuodamas su skaičiais, ne tik mechaniškai juos įvardindamas, bet ir bandydamas spręsti paprastas problemas (pvz., kiek žaislų reikia padalinti draugams, kiek dar trūksta, kad būtų tiek pat, kiek kitame dėkle), ima suprasti skaičiavimo prasmę ir naudą, skaičius ima sieti su veiksmiais ir situacijomis iš kasdienio gyvenimo. - Naudodamasis realiais daiktais, piešiniais, kurdama istorijas ar naudodamas skaitmenines priemones, pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti.

	- Noriai dalyvauja veiklose, kuriose matuoja, skaičiuoja, lygina objektų dydžius, formas, tūrį, svorį, analizuoja kiekybinius pokyčius. - Įsitraukia į duomenų centro duomenų vaizdavimą ir turimų duomenų analizavimą. Drauge su vaikais aptaria, kaip, remiantis turimais duomenimis, grupei sekasi siekti grupės išsikeltų tikslų.
PASIEKIMŲ SRITIS „SKAITMENINIS SUMANUMAS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikseną Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
- Žaidžia, tyrinėja, domisi aplinka ir joje esančiais jų amžiui atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (pvz., žaislais, sensorinėmis priemonėmis ir kt.). - Naudodamas paprastas interaktyvias priemones (spaudinėjant žaislinio telefono ar skaičiuotuvo mygtukus, junginėjant žaislus su garso, šviesos ar judesio funkcijomis) stebi priežasties–pasekmės ryšį: paspaudus mygtuką, įsijungia garsas ar šviesa, pradeda groti melodiją ar judėti objektas. - Geba saugiai naudotis išmaniaisiais žaislais, moka juos įjungti, išjungti. - Noriai įsitraukia į veiklas, organizuojamas panaudojant interaktyvias grindis.	- Naudodamasis suaugusiojo pagalba, pasitelkia skaitmeninius įrenginius tyrinėjimo veikloms: fotografuoja ar filmuoja augalus, gyvūnus, orų reiškinius, daiktus, kad galėtų juos stebėti, lyginti, grupuoti ar aprašyti. Pvz., fiksuoja gamtos pokyčius (rudens lapus, sniego dangą, augalų dygimą), vėliau žiūri nuotraukas ekrane, komentuoja, ką pastebi. - Pasitelkia skaitmeninius įrankius informacijos paieškai ir žinių gilinimui: kartu su pedagogu arba savarankiškai naudojasi skaitmeninėmis priemonėmis (planšete, interaktyvia lenta, kompiuteriu), kad sužinotų daugiau apie jį dominančius reiškinius: pvz., „kaip iš kiaušinio išsirita viščiukas“, „kaip juda dinozaurai“, „iš kur atsiranda vaivorykštė“. - Naudoja edukacines programėles ar interaktyvias veiklas, kuriose galima rūšiuoti objektus pagal dydį, spalvą, formą, lyginti garsus, atrasti skirtumus. Pvz., interaktyviame žaidime priskiria gyvūnus jų buveinėms, žymi metų laikų pokyčius. - Po peržiūrėto vaizdo įrašo ar paveikslėlių serijos apie gamtos reiškinį (pvz., liūtų, sniegą, augalo augimą) pasakoja, ką matė, lygina su tuo, ką pats yra patyręs ar pastebėjęs lauke. Pvz.: „Kai lyja, mes irgi einame su skėčiu!“, „Aš mačiau paukštį, kaip tam filmuke.“ - Domisi, kaip įsijungia projektorius, interaktyvi lenta, kaip įrašoma nuotrauka ar garsas, pats nori pabandyti tai atlikti. Įsitraukia į procesus, kuriuose naudojamos skaitmeninės

	priemonės (pvz., jungia dainą, padeda „paleisti“ eksperimentu vaizdo medžiagą). Geba paaiškinti pagrindines saugaus naudojimosi interaktyviomis priemonėmis taisykles.
PASIEKIMŲ SRITIS „PROBLEMŲ SPRENDIMAS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsversto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
 Susidūręs su kasdienėmis situacijomis (pvz., kaip pasiekti daiktą, kaip pasidalyti žaislus), stengiasi ieškoti problemos sprendimo būdų, kartais eksperimentuoja, kartais bando imituoti suaugusiųjų elgesį, kartais kreipiasi pagalbos į suaugusįjį ar bando išreikšti poreikį gestais, žodžiais. Pradeda suvokti, kad problemą galima išspręsti įvairiais būdais – stebint, bandant, ieškant alternatyvų ar prašant pagalbos. Veikdamas žaidimo metu ar tikrovėje, pasitelkia elementarų planavimą (pvz., kur pastatyti bokštą, kad nenugriūtų), lygina pasirinkimus (pvz., kuris kelias veda prie tikslo), mokosi priimti sprendimus. Išbando įvairius veiklos būdus (pvz., įvairiai dėlioja, konstruoja, jungia), kad pasiektų norimą rezultatą. Pradeda suprasti priežasties ir pasekmės ryšius įprastose situacijose, kur galima nuspėti, kas įvyks toliau (pvz., įjungus jungiklį – žaislas šviečia ar juda).	 Geba savarankiškai pastebėti problemą ir ieškoti būdų ją išspręsti – pasirenka tinkamas priemones, planuoja veiksmų seką, reflektuoja rezultatą. Susidūręs su kliūtimi ar iššūkiu (pvz., kaip pastatyti tvirtą bokštą, kaip sutalpinti visus žaislus į dėžę, kaip pasidalyti priemonėmis su draugais), įvardija, kas neveikia, ir svarsto, kaip būtų galima tai pakeisti. Eksperimentuoja su skirtingais problemos sprendimo būdais, kelia klausimus („o kas bus, jei...?“, „kaip padaryti, kad...?“), išbando keletą problemos sprendimo strategijų. Pradeda prognozuoti galimus veiksmų rezultatus, derinti veiklą su kitais, aiškiau išreikšti savo mintis, priimti pasiūlymus ar ieškoti alternatyvų. Geba pagrįsti savo sprendimus („taip pastatysiu, nes kitaip nugriūna“), įsitraukia į kolektyvinį problemų sprendimą, dalijasi užduotimis, tariausi su kitais vaikais ar suaugusiaisiais.
PASIEKIMŲ SRITIS „MOKĖJIMAS MOKYTIS“	
ESMINIAI GEBĖJIMAI Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	
VERTYBINĖ NUOSTATA Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	
Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)	Ugdymo(si) gairės – Vaiko veikiena Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)
 Noriai mokosi per pojūčius ir veiklą – stebi, liečia, tyrinėja, eksperimentuoja. Įsimena veiklas, kuriose patiria džiaugsmą ar gauna pagyrimą, ir jas nori kartoti.	 Reflektuoja savo veiklą – įvardija, kas pavyko ar nepavyko, pastebi klaidas ar netikslumus, stengiasi juos taisyti savarankiškai arba padedamas suaugusiojo. Lygina rezultatą su numatytu tikslu, kelia klausimus, ieško kitų sprendimo būdų,

 Stebėdamas suaugusiuosius ar kitus vaikus, bando atkartoti jų veiksmus, imituoja, mokosi per žaidimą.	išbando naujas strategijas. Džiaugiasi sėkme, vertina savo pastangas ir siekia geresnio rezultato. Rodo susidomėjimą nauja informacija – aktyviai klausinėja, domisi įvairiomis temomis, susijusiomis su jį supančiu pasauliu. Girdi naują informaciją ir siekia ją suprasti, prašo paaiškinimų, pasitelkia savo patirtį. Prisimena anksčiau įgytas žinias, sieja jas su naujomis, gilina supratimą per pokalbius, tyrinėjimą, žaidimą ar kūrybinę veiklą. Smalsiai įsitraukia į veiklas, kurios leidžia sužinoti daugiau, kartais pats siūlo temą ar kelia klausimus, ieško atsakymų knygoje, stebėjimu ar eksperimentuodamas. Mokosi tikslingai – planuoja, įsivertina, priima pagalbą, o patirtį taiko naujose situacijose. Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultatą, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti.
---	---

UGDYMOSI KONTEKSTAI IR PEDAGOGO VAIDMUO, STRATEGIJOS, METODAI, BŪDAI

Pedagogas atlieka svarbų vaidmenį organizuojant vaikų tyrinėjimu ir aplinkos pažinimu grįstą ugdymosi procesą. Jis ne tik kuria ugdymo aplinką, bet ir aktyviai skatina vaikų smalsumą, sudarydamas sąlygas patyriminiam mokymuisi. Pedagogas užduoda klausimus, skatina diskusijas, padeda formuluoti hipotezes ir ieškoti atsakymų per įvairius tyrinėjimo būdus. Pedagogo vaidmuo ugdymo procese užtikrina, kad aplinka būtų turtinga įvairiomis priemonėmis ir medžiagomis, skatinančiomis tyrinėti. Tai gali būti gamtinės medžiagos (lapai, akmenukai, smėlis, vanduo), moksliniai įrankiai (padidrinimo stiklas, mikroskopas, svarstyklės) ar skaitmeninės technologijos (planšetės, interaktyvios programėlės, robotukai). Ugdytojas stebi vaikų veiklas, atpažįsta jų interesus, padeda gilinti žinias pateikdamas papildomų klausimų ar iššūkių. Jis ne tiek pateikia atsakymus, kiek skatina vaikus patiems ieškoti sprendimų, padeda vaikams formuluoti klausimus, ieškoti ryšių tarp reiškinių, daryti išvadas, jungti naujas žinias su ankstesne patirtimi. Jis skatina vaikų kritinį ir kūrybinį mąstymą, siūlydamas į problemą pažvelgti iš skirtingų perspektyvų. Pedagogo taikomos strategijos, organizuojamos veiklas leidžia vaikams patirti, išbandyti, eksperimentuoti ir iš savo patirties suprasti aplinkos dėsningumus. Pedagogas skatina vaikus kelti klausimus, ieškoti atsakymų atliekant bandymus ar stebint gamtą, taiko interaktyvias priemones, tokias kaip išmaniosios programėlės, vaizdo stebėjimai, skaitmeniniai žemėlapiai ar virtualios laboratorijos.

Plėtojant ugdymosi sritį „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ dažniausiai taikomi stebėjimo, eksperimentavimo, probleminio mokymo metodai, ugdomi matematiniai gebėjimai, skaitmeninis sumanumas. Taikydamas stebėjimo metodą pedagogas skatina vaikus stebėti gamtos reiškinius ir pokyčius, užduoda klausimus, kurie padeda giliau suvokti pastebėtus dalykus. Jis gali organizuoti ilgalaikius stebėjimus, pavyzdžiui, augalo augimo fiksavimą ar metų laikų pokyčių analizę. Taikydamas eksperimentavimo metodą pedagogas organizuoja veiklas, kurios leidžia vaikams praktiškai tyrinėti įvairias medžiagas, jų savybes, gamtos dėsnius. Jis padeda vaikams kelti hipotezes, stebėti rezultatus ir daryti išvadas. Taikydamas probleminio mokymo metodą pedagogas sukuria vaikams iššūkius, kuriuos jie turi išspręsti, skatindamas loginį ir kūrybinį mąstymą (pvz., „Kaip sukonstruoti tvirtą tiltą iš popieriaus?“). Atliekant tyrimus, stebint ar eksperimentuojant, fiksuojant savo ir grupės pasiekimus duomenų centre ar vaikų portfolio, pedagogas padeda vaikams lyginti, matuoti, skaičiuoti, fiksuoti rezultatus, mokytis sisteminti ir analizuoti duomenis (matematinų gebėjimų ugdymas), jis skatina vaikus ieškoti matematinių dėsningumų aplinkoje. Taip pat pedagogas moko vaikus naudotis technologijomis tyrinėjant aplinką, pvz., kurti skaitmeninius užrašus, fiksuoti stebėjimus nuotraukomis, naudoti interaktyvius žemėlapius ar edukacines programėles gamtos reiškiniams pažinti (skaitmeninio sumanumo ugdymas).

Pedagogas ne tik skatina vaikus tyrinėti, bet ir organizuoja refleksiją – padeda vaikams aptarti patirtus įspūdžius, formuluoti išvadas, jungti naują patirtį su jau turimomis žiniomis. Tai gali būti daroma per grupines diskusijas, grupės susirinkimus, individualius piešinių aptarimus.

V SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

Vaikų ugdymosi pažangos vertinimas ikimokykliniame ugdyme – tai nuoseklus ir sistemingas vaikų raidos bei mokymosi pasiekimų stebėjimas, analizavimas ir dokumentavimas. Lopšelyje-darželyje laikomasi principo, kad vaiko pažanga – tai jo gebėjimų ūgtis, lyginant su jo gebėjimais ankstesniu laikotarpiu, todėl siekiant skatinti vaiko pažangą itin svarbus yra individualizmo principas tiek planuojant ugdymą, tiek dokumentuojant vaiko pažangą.

Lopšelyje-darželyje vaikų ugdymosi pažangos vertinimas yra integruotas į ugdymo organizavimo procese taikomą PDSA (Plan-Do-Study-Act) modelį. PDSA – tai nuolatinio tobulinimo metodas, padedantis sistemingai vertinti ir gerinti ugdymo procesą bei vaikų pažangą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Šis modelis skatina nuoseklų ugdymo veiklų planavimą, įgyvendinimą, analizę ir tobulinimą, siekiant geresnių ugdymo rezultatų.

PLAN (Planuoti)

Pirmasis žingsnis – tikslų nustatymas ir planavimas, atsižvelgiant į vaiko ugdymosi poreikius ir ankstesnės pažangos duomenis. Šiame žingsnyje yra apsprendžiami ugdytinio pažangos vertinimo kriterijai, apibrėžiami siektini rezultatai (pvz., kalbinės, socialinės, emocinės, motorinės raidos pažangos), parenkami efektyviausi informacijos rinkimo metodai (pvz., vaiko stebėjimas, darbų analizė, individualūs pokalbiai).

DO (Įgyvendinti)

Šiame etape įgyvendinamas planas – vykdoma vaiko ugdymosi stebėseną ir duomenų rinkimas. Stebima kasdienė vaiko veikla, užfiksuojami jo pasiekimai ir sunkumai. Renkami vaiko darbų

pavyzdžiai, fotografijos, vaizdo įrašai, vedami stebėjimo užrašai. Organizuojant ugdymą taikomos individualizuotos ugdymo strategijos, atsižvelgiant į vaiko poreikius, stebimas jų efektyvumas. Svariausių vaiko akimis pasiekimų įrodymai (kūrybiniai darbai, atliktos užduotėlės, renginių nuotraukos ir pan.) kaupiami vaiko asmeniniame pagal Nuolatinio tobulinimo metodologiją pildomame segtuve (portfolio), su kurio turiniu ugdytinio tėvai (globėjai) turi galimybę susipažinti bet kuriuo metu.

STUDY (Analizuoti ir vertinti)

Surinkti duomenys analizuojami siekiant suprasti, kaip ugdymo procesas veikia vaiko pažangą ir kokie yra tobulintini aspektai. Peržiūrimi surinkti stebėjimo duomenys, vaiko darbų pavyzdžiai, vaiko pažanga aptariama grupės pedagogų komandoje, esant poreikiui, įtraukiami specialistai (logopedas, psichologas, socialinis darbuotojas), mokinio padėjėjas. Rezultatai lyginami su iškeltais tikslais, siekiant nustatyti, kas veikia gerai ir kur reikia pokyčių.

ACT (Tobulinti ir pritaikyti pokyčius)

Remiantis analizės išvadomis, koreguojamas ugdymo procesas ir diegiamos naujos priemonės, skatinančios vaiko pažangą. Šiame etape koreguojamos ugdymo strategijos, jos pritaikomos taip, kad geriau atitiktų vaiko poreikius, tobulinami vertinimo metodai (pvz., įtraukiama daugiau vaiko stebėjimo metodų, vaiko pažangos stebėjimo įrankiai keičiami lankstesniais, į vertinimo procesą labiau įtraukiami tėvai ir pan.).

Vaiko pažanga du kartus per metus (spalio mėnesį ir gegužės mėnesį) fiksuojama vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėse pateiktu ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“ pildant formą „Pasiekimų žingsneliai pagal atnaujintą aprašą“. Mokslo metų pabaigoje vaiko portfolio papildomas dvejomis kreivėmis, iliustruojančiomis vaiko pažangą mokslo metų eigoje pagal 18 pasiekimų sričių.

Jonavos vaikų lopšelyje-darželyje „Pakalnūtė“ ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokykliniu ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų ugdymo(si) sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų ugdymo(si) sričių dermė: dera pasiekimų sritys, ugdymo(si) turinys ir pasiekimų augimo nuoseklumas. Tiek ikimokykliniame, tiek priešmokykliniame ugdyme dominuoja analogiški ugdymo (si) būdai: žaidybinės, patyriminės veiklos, atradimo džiaugsmo ir natūralaus smalsumo apie supantį pasaulį aktyvinimas. Planuojant ir įgyvendinant ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą taikoma Nuolatinio tobulinimo metodologija, taip išlaikomas tęstinumas pereinant iš ikimokyklinio į priešmokyklinį ugdymą.

Jonavos vaikų lopšelio-darželio „Pakalnutė“ ikimokyklinio ugdymo programa	Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa
5 ugdymo sritys	6 ugdymo sritys
Mūsų sveikata ir gerovė	Sveikatos ir fizinis ugdymas
Aš kalbų pasaulyje	Kalbinis ugdymas
Tyrinėju ir pažįstu aplinką	Matematinis ugdymas
Aš ir bendruomenė	Gamtamokslinis ugdymas
Kuriu ir išreiškiu	Visuomeninis ugdymas
	Meninis ugdymas